

Príspevky k dějinám a držitelům statku Mistrovice v 16. až 18. století

MAREK STARÝ

ABSTRACT: Contribution to the History and Holders of the Mitrovice-Estate from the 16th to the 18th Century

The small village of Mistrovice (today part of the municipality of Nový Oldřichov, Česká Lípa district) was an independent aristocratic estate held by several lesser-known noble families in the Middle Ages. The first of these families were the Veispach of Veispach, who built a noble residence, a fortress, here at the end of the 16th century. At that time Mistrovice was connected with the neighbouring estate Volfartice. But already at the beginning of the 17th century it became a separate estate as the widow's dowry of Anna Veispach of Wolfersorf. During the Thirty Years' War, Jakub Wilhelm Knobloch of Knobloch, who had not long before been ennobled, took over the ruined farm as a pledge, and in 1649 a contract was concluded by which Anna's heirs transferred the hereditary ownership of the estate to Jakub's son Adam Franz. Adam resided at nearby Svojkov, which he bequeathed to his sister Anna before his childless death, while his wife, Helena Veronika Rozhovská of Krucemburk, became the heiress of Mistrovice. She married for the second time Karel Jakartovský of Sudice, originally from Moravia. Shortly before Karl's death in 1706, his eldest daughter Margaret Sofia bought the Mistrovice estate. She later took over her father's second estate Mšené-Lázně, but in order to pay off her sisters, she sold in 1710 Mistrovice to the Wallbrunns, originally from the Rhineland. Under them, in the middle of the 18th century, the Mistrovice fortress was rebuilt into a chateau, but nothing of it has survived to this day. The epitaph of Mistrovice's independence as a noble estate was written in 1764, when it was sold to Count Oldřich Kinský, the owner of the neighbouring Česká Kamenice dominion. The aim of the present study is to describe in detail, based on archival sources, the property relations to Mistrovice during the period from the 16th to the 18th century and to present a comprehensive genealogy of the noble families who held the estate at that time.

KEY WORDS: Bohemian Nobility – Early Modern History – Jakartovští of Sudice – Knoblochové of Knobloch – Mistrovice – Veispachové of Veispach – Wallbrunns

CONTACTS: Doc. JUDr. Marek Starý, Ph.D., Právnická fakulta Univerzity Karlova, nám. Curieových 901/7, 116 40 Praha 1; e-mail: starym@prf.cuni.cz

Mezi plejádu šlechtických sídel, která v průběhu staletí zmizela ze světa a doložena jsou dnes již pouze písemnými prameny, patří i zámeček ve vsi Mistrovice v okrese Česká Lípa.¹ Dějiny zdejšího drobného rytířského statku, existujícího v 16.–18. století, jsou přítom známy jen rámcově, ostatně jako je tomu u řady dalších, podobných případů. Místní učitel Franz Domass sestavil sice nástin historie vsi a panství již před polovinou 19. století, avšak jeho výklad je mezerovitý a vesměs se neodvolává na zdroje, z nichž byly údaje čerpány.² Na tyto odkazy je naopak bohatý krátký přehled Václava Hiekeho, publikovaný v roce 1886

1 Bohužel není tento objekt zachycen v encyklopedicky pojatých dílech Jiří ÚLOVEC, *Zaniklé hrady, zámky a tvrze Čech*, Praha 2001, a František MUSIL – Miroslav PLAČEK – Jiří ÚLOVEC, *Zaniklé hrady, zámky a tvrze Čech, Moravy a Slezska po roce 1945*, Praha 2005.

2 Franz DOMASS, *Drei geistliche Reden, gehalten aus Veranlassung der Herstellung einer neuen Begräbniskirche und des Friedhofes zu Meistersdorf, auf der Herrschaft Böhmisches-Kamnitz im Leitmeritzer Kreise, nebst einer kurzgefaßten Geschichte der genannten Gemeinde und Kirche*, Prag 1845, s. 45–48.

v časopise *Mittheilungen des Nordböhmisches Excursions-Clubs* – jde prakticky o přehled zápisů v zemských deskách, které autor objevil a které se dějin Mistrovic bezprostředně dotýkají.³ Pokud jde o literaturu dostupnější a jazykově českou, opomenout nelze v první řadě fenomenální osobnost Augusta Sedláčka. Ten věnoval Mistrovicím velmi stručnou črtu ve Slovníku historickém království Českého,⁴ o něco podrobnější heslo pak ve 14. dílu Hradů, zámků a tvrzí království Českého.⁵

Rozhodně je ale možno konstatovat, že všechna tato díla ani ve svém součtu nepředstavují dostatečně celistvý přehled dějin statku a posloupnosti jeho držitelů, navíc jsou bez výjimky zatížena nepřesnostmi a zkreslenými interpretacemi. Předložená studie si klade za cíl překonat alespoň v základní rovině tyto nedostatky, a to na základě studia dobových pramenů, v první řadě (zdaleka ovšem nikoli jen) relevantních zápisů v zemských deskách.

Sedláček soudil, že ves Mistrovice – až do 20. století v pramenech zachycená prakticky výhradně pod německým názvem Meistersdorf – vznikla teprve v 16. století.⁶ Avšak již v nejstarší českokamenické knize se k roku 1412 objevuje zápis, v němž je zmiňována jak sama ves „*Meystersdorff*“, tak „*Jocoff Schercfelt, den richter do selbinst czu Meystersdorff*“.⁷ Na to ostatně upozornil již Hieke,⁸ odkaz na zápis je i v novější toponomastické encyklopedii Antonína Profouse.⁹ S největší pravděpodobností tak lze počátky vsi hledat někdy ve 14. století, aniž by ovšem bylo na základě dosavadního poznání možno pokusit se o dataci přesnější. Příliš jasně není ani to, jaké vrchnosti původně podléhala. Blízkost České Kamenice i výše uvedená pramenná zmínka by logicky směřovaly k hypotéze, že byly Mistrovice součástí panství českokamenického, při jeho prodeji v roce 1429 se ale neuvádějí.¹⁰ V raném novověku patřily každopádně k Markvarticím, což dokládá obnovený deskový vklad z roku 1543, jímž si vlastnictví obou vesnic nechali právně pojistit bratři Jiří a Zikmund Šenfeldové ze Šenfeldu.¹¹ Od Jiřího potomků koupil markvartický statek, zahrnující též „*duvor poplužní s poplužím a tudíž ves celou Meystrsdorff*“ v roce 1576 Litolt Kelbl z Gejcinku,¹² který jej ale již po čtyřech letech znovu prodal Volfovi ze Salhauzen.¹³ Tím došlo k dočasnému spojení Markvar-

3 WENZEL HIEKE, *Meistersdorf, Mittheilungen des Nordböhmisches Excursions-Clubs* 1/IX, 1886, s. 48–49.

4 AUGUST SEDLÁČEK, *Místopisný slovník historický království Českého*, Praha 1908, s. 592–593.

5 AUGUST SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze království Českého*. Díl XIV. Litoměřicko a Žatecko, Praha 1923, s. 298.

6 A. SEDLÁČEK, *Místopisný slovník*, s. 592 („*povstala bezpochyby v 16. stol.*“). Pokud se v jeho pozdějším díle objevuje tvrzení, že „*až asi k r. 1380 k Markvarticům a odtud k Volfarticům patřivala*“, jedná se zjevně o přepis či tiskovou chybu a správně zde mělo být datum 1580. Týž, *Hrady*, XIV., s. 298. Pro úplnost možno doplnit, že také F. DOMASS, *Drei geistliche Reden*, s. 43–44, kladl vznik vsi někam do druhé poloviny 15. či první poloviny 16. století, přičemž v roce 1560 zde již mělo být 16 selských statků.

7 *Das älteste Böhmisches Kamnitzer Stadtbuch*, Prag 1915, s. 56, č. 88.

8 W. HIEKE, *Meistersdorf*, s. 48.

9 ANTONÍN PROFOUS, *Místní jména v Čechách*. Díl III., Praha 1951, s. 95.

10 Národní archiv Praha (dále jen NA), fond Desky dvorské, sign. DD 16, fol. 323v–324r.

11 NA, fond Desky zemské, sign. Desky zemské větší (dále jen DZV) 250, fol. E 6r – E 6v. Tvrz a poplužní dvůr se v tomto zápise uvádějí pouze v Markvarticích, Mistrovice zahrnovaly toliko kmetčí dvory s platy z nich plynoucími. Jiří a Zikmund Šenfeldové také v zápise uvedli, že „*to[h]o vše[h]o nadepsané[h]o dědict[iv]ie oni nadepsaní bratři po p[ř]edcích a strejcích svých více nežli od padesáti let v pokojně[m] držení a užívání jsú byli a drží to až dodnes*“.

12 DZV 62, fol. Q 13v – Q 14^v.

13 DZV 65, fol. D 2v – D 3v.

tic, a tedy i Mistrovic, s dominiem Benešov nad Ploučnicí. Nedlouho nato se ale Mistrovice znovu dostaly do rukou drobné šlechty.

1. Veispachové z Veispachu (1582? až období před 1649)

Zřejmě někdy na počátku osmdesátých let 16. století došlo k odprodeji Mistrovic k sousedním Volfarticím. Sedláček kladl tento prodej orientačně k letům 1580, resp. 1590.¹⁴ Vklad převodu vlastnického práva, zahrnujícího jmenovitě „*ves celou Misterstorff, dvůr po[plužní] s po[plužím] a dvory k[metci] s p[laty], s dědinami, lukami, lesy, háji, porostlinami, vodočinami, rybníky, potoky, s pilou, s kurmi, ospy, robotami, s krčmou vejsadni s jiným vším a všelijakým k též vsi Meisterstorfu a dvoru po[plužnímu] s po[plužím] příslušenstvím*“, byl sice do zemských desk proveden až v roce 1598,¹⁵ nemůže být nicméně sporu o tom, že tím měl být pouze právně upevněn faktický stav, nastolený o řadu let dříve. A to z důvodu další výrazné změny právních poměrů (viz dále). Domassovy údaje, že v roce 1581 byl zdejším pánem Volf ze Salhauzen, následujícího roku pak již Jan (Hanuš) z Veispachu na Volfarticích,¹⁶ působí v tomto směru celkem věrohodně, ačkoliv jim chybí odkaz na konkrétní pramenné zdroje. Podle příznání, které na Volfarticích vykonal před vyslanými úředníky desk zemských Antonín ze Salhauzen (i jménem svých nezletilých synovců Jana Abrahama a Volfa), koupil Jan z Veispachu Mistrovice společně se svým bratrem Zikmundem. Ten ale později bezdětný zemřel.

Právě Veispachové nechali v Mistrovicích vystavět shora zmíněné panské sídlo – tvrz. Ta se poprvé připomíná v roce 1598 (1. září), kdy Jan z Veispachu na Volfarticích zapsal na svém sídle, tvrzi Volfarticích, před dvěma vyslanými menšími úředníky desk zemských své manželce Anně z Wolfersdorfu v dluhu 3 000 kop míšeňských grošů k doživotnímu držení tvrz, poplužní dvůr a ves Mistrovice se všelijakým dalším příslušenstvím. Dikce zápisu je v této pasáži prakticky zcela totožná jako v příznání Antonína ze Salhauzen.¹⁷

Na první pohled se nabízí hypotéza, že zápisem Mistrovic řešil rytíř z Veispachu budoucí zabezpečení své choti, jak mu zemské právo ukládalo. Situace byla ovšem poněkud složitější. Anna totiž měla vdovské věno ve výši 3 000 kop míšeňských grošů od Jana do desk vloženo již od roku 1589 (příslušný zápis je datován 6. června), přičemž jí ale bylo zajištěno nikoli na Mistrovicích, nýbrž na „zámku“ (původně zde bylo napsáno „tvrzi“, ale toto slovo bylo přeškrtnuto a nahrazeno vzletnějším termínem) a poplužním dvoře ve Volfarticích a vsi Radeč.¹⁸ A toto řešení bylo znovu zopakováno i v Janově „poručení“, tedy posledním pořízení, které bylo rovněž formulováno 1. září 1598 na volfartické tvrzi před vyslanými deskovými úředníky a následně 5. září intabulováno. S tím rozdílem, že tentokrát se ve výčtu majetku, jímž byla tato částka zástavně zajištěna, objevila i ves Volfartice.¹⁹ Současně došlo k výše citovanému vkladu Veispachova vlastnického práva k mistrovickému statku. Vzhledem k tomu, že Janovo

14 A. SEDLÁČEK, *Místopisný slovník*, s. 592 („okolo l. 1590“); Týž, *Hrady*, XIV., s. 298 (zde s výše avizovanou chybou 1380 místo 1580).

15 DZV 128, fol. L 24r.

16 F. DOMASS, *Drei geistliche Reden*, s. 44.

17 DZV 92, fol. F 5v – F 6r. Zápis byl vložen 5. září 1598.

18 DZV 24, fol. M 30r – M 30v.

19 DZV 128, fol. L 24v – L 26r.

poručení obsahovalo prakticky stejné obvěnění, jako dřívější vklad z roku 1589, stal se tento redundantním. Následujícího roku od něj proto Anna formálně upustila a zápis byl podle připojené juxty „z desk propuštěn, přetržen a vymazán“.²⁰

Zápis Mistrovic tak působí dojmem jakéhosi „nadvěna“, které se v dobové právní praxi poměrně běžně objevovalo. Podle zemského práva mělo zajištění manželky svou hodnotou obvykle odpovídat dvouapůlnásobku jejího věna, šlo-li o pannu, a dvojnásobku v případě vdovy.²¹ Pokud chtěl být manžel velkorysejší, měl svobodnou vůli tuto částku navýšit (additio dotis). Činit tak formou zástavního práva za fingovaný dluh by ovšem bylo krajně neobvyklé, takže se nabízí podezření, že rytíř z Veispachu své choti touto cestou kompenzoval nějaké prostředky, které do manželství nad rámec běžného věna vnesla.

Jan z Veispachu vzápětí po shora zmíněných právních aktech skutečně zemřel (zřejmě ještě v průběhu roku 1598). Anna se ovšem neujala pouze Mistrovic, ale celé Janovy pozůstalosti – volfartický pán ji totiž ve svém posledním pořízení jmenoval poručnicí nad jejich společnými nezletilými dětmi, synem Janem Šebestiánem jakožto hlavním dědicem a dcerami Magdalenou a Martou. Rodinný majetek tedy držela dílem jako poručnice a dílem jako zástavní držitelka. Zajímavé je, že v držbu Mistrovic se formálně nechala komorníkem Václavem Štangem uvést teprve 9. února 1602.²²

To, že Mistrovice zůstaly s Volfarticemi reálně spojené, reflektoval i berní soupis z roku 1603 – v něm se Anna psala podle Volfartic a přiznávala ke zdanění celkem 50 poddanských usedlostí.²³ Teprve v roce 1605 (12. ledna) byla mezi vdovou a jejím mezitím dospělým synem Janem Šebestiánem uzavřena německy psaná smlouva (do desk zemských vložena 13. března), podle níž jí byly Mistrovice formálně prodány za 8 000 tolarů, přičemž Anna svému synovi propustila oba zápisy na 3 000 kop míšeňských grošů, stejně jako nárok na dalších 1 000 tolarů, které ze svých prostředků vložila do volfartického statku „zu Beßerung des Guts“, takže jí k vyrovnání celkové částky zbývalo doplatit pouhých 1 000 tolarů.²⁴ V návaznosti na to byla k Hanušovu poslednímu pořízení dopsána (rovněž 15. března) juxta, v níž se Anna vzdala všech dalších nároků na zapsané vdovské věno.²⁵

Od roku 1605 existoval tedy formálně i reálně samostatný mistrovický statek, jenž zahrnoval právě jen tuto jednu vesnici (s tvrzí) a jehož držitelkou byla ovdovělá Anna Veispachová. Ta na něm přiznávala v dalších berních soupisech z let 1615 a 1620 shodně 16 osedlých.²⁶

Ačkoliv během povstání v letech 1618–1620 Anna podporovala v omezené míře vzbouřené

20 DZV 24, fol. M 30r (juxta).

21 Blíže Jan KAPRAS, *Manželské právo majetkové dle českého práva zemského*, Praha 1908, s. 31–33. Hlavní autoritou je zde Všehrđ, viz Hermenegild JIREČEK (ed.), *Codex iuris Bohemici*. Tomi III. pars 3., Prague 1874, kniha V., kap. 8, odst. 1–4, s. 218.

22 DZV 92, fol. F 5v (juxta).

23 František MARAT (ed.), *Soupis poplatnictva 14 krajův království českého z roku 1603*. Věstník Královské české společnosti nauk. Třída filosoficko-historicko-jazykozpytná, Praha 1898, s. 72.

24 DZV 179, fol. A 5r – A 6v. Pro úplnost možno dodat, že tolar měl v danou chvíli nominálně stejnou hodnotu jako kopa míšeňských grošů.

25 DZV 128, fol. L 25r. Podobně byla rozepsána juxta i k zápisu týkajícímu se Mistrovic, ta ale nebyla dokončena. Viz DZV 92, fol. F 5v („Léta M. VI^c. pátého v úterý po neděli postní Oculi. Anna Weysnpachová z Wolferstorfu v tomto zápisu naproti psaném jmenovaná“).

26 August SEDLÁČEK (ed.), *Rozvržení sbírek a berní r. 1615 dle uzavření sněmu generálního nejvyššími berníky učiněné*, Praha 1869, s. 66, č. 6; Václav PEŠÁK (ed.), *Berní rejstříky z roku 1544 a 1620*, Praha 1953, s. 139.

stavy (tj. odváděla jim berně a kontribuce a vypravila své poddané ke stavovskému vojsku), nebyla nakonec stejně jako řada dalších, podobně provinilých šlechtičen nijak perzekvována a mistrovický statek si podržela.²⁷ Na zdejší tvrzi také sepsala 12. října 1623 testament, v němž za svou univerzální dědičku a budoucí paní mistrovického statku označila svou shora již jmenovanou dceru Magdalenu z Veispachu, provdanou Luticovou.²⁸ Zároveň ale její dědictví zatížila celou řadou legátů, tedy singulárních odkazů, které měla po převzetí pozůstalosti vyplnit.²⁹

Ze závěti zároveň jasně vyplývá, že Jan z Veispachu nebyl prvním manželem Anny a že již před ním byla provdána za některého příslušníka původem saské rodiny Salhauzenů, usazené v severních Čechách. Jeho identita vyplývá jednoznačně z věnného zápisu, vloženého do desk zemských 19. března 1576: Jáchym ze Salhauzen jím „věnoval a jménem věna ukázal“ své choti Anně z Wolfersdorfu na zámku Benešově, dvoru poplužním s poplužím, mlýnu u Malé Veleň, vsi Bynovci s novým dvorem, vsích Dolní Habartice, Ovesná, Velká Veleň, Malá Veleň, Soutěsky a Jedlka a dalším příslušenství 2 000 zlatých (každý zlatý po 21 groších), přičemž jí „z milosti své zvláštní“ přidal 500 zlatých nadvěna.³⁰ Již následujícího roku na podzim (konkrétně 2. října) zemřel³¹ a poručenství nad jeho dětmi a statkem se ujal jeho synovec Volf, který uvedenou sumu vzápětí Anně vyplatil. Následně Anna Volfovi uvedený věnný zápis z desk propustila, což se stalo 18. října 1578.³² V citované juxtě ještě vystupuje jako vdova, někdy poté, kolem roku 1580, pojala za druhého chotě rytíře z Veispachu, jehož statek se nacházel v blízkém sousedství salhauzenských držav.

Prostřednictvím Salhauzenů lze také odhalit Annin původ, který je na první pohled poněkud nejasný. Predikát „z Wolfersdorfu“ se mezi českou šlechtou v té době nevyskytuje, navíc se místo něj v pramenech neřídka objevuje lehce odlišná varianta „z Wilfersdorfu“. Dokumentovat to lze i na shora citovaných písemnostech – zatímco mocný list Rudolfa II. byl vydán „*Anně Weysnpachové z Wolfferstorffu*“, sama Anna se v úvodu své poslední vůle označila jako „*Anna Weißenbachin geborne von Wilffersdorff*“ a podepsala se jako „*Anna Weisenbachin gebohrne Wolfpartin*“. Každopádně, v genealogických materiálech, které známý český barokní šlechtický genealog Bohumír Daniel svobodný pán Wunschwitz³³ k rodu Salhauzenů soustředil, je Jáchymova manželka specifikována jako dcera Jošta z Wolfersdorfu, pána statků Wolfersdorf, Culmitsch, Markersdorf a Bornsdorf, a Anny z Wolframsdorfu.³⁴ Díky tomu je možno zařadit ji do starého durynského

27 Tomáš Václav BÍLEK, *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*, Praha 1882–1883, s. LXXXII – LXXXIV.

28 Magdalenin sňatek lze zařadit mezi obvyklá sňatková spojení utužující vztahy mezi šlechtou užšího regionu – její manžel Jáchym Lutic z Lutic zdědil po otci jednak druhý, dolní díl Volfartic (byl tedy skutečně nejbližším sousedem Veispachů), jednak díl Markvartic. Ten ale postoupil v roce 1612 Janovi z Vartenberka, který jej okamžitě předal Kašparu Maxovi z Maxen. DZV 94, fol. N 13r – N 14v.

29 DZV 148, fol. N 9r – N 17r. Sepsáním závěti Anna využila právo svobodného kšaftování, které jí propůjčil již o celá desetiletí dříve (13. června 1587) mocným listem císař Rudolf II. Také text tohoto privilegia byl vložen do DZV 148, fol. N 8r – N 9r. Pro zajímavost možno dodat, že již o několik let později byla vydáním Obnoveného zřízení zemského (1627) povinnost opatřit si královský mocný list výslovně zrušena – viz Hermenegild JIREČEK (ed.), *Obnovené právo a zřízení zemské dědičného království Českého. Verneuerte Landes-Ordnung des Erb-Königreichs Böhmen 1627*, Praha 1888, s. 406–407, čl. O 3.

30 DZV 19, fol. A 29v – A 30r.

31 NA Praha, fond Genealogická sbírka Dobřenský, i.č. 917.

32 DZV 19, fol. A 29v (juxta).

33 O Wunschwitzovi a jeho sbírce zevrubně Klára WORTSCHOVÁ, *Gottfried Daniel Wunschwitz, sběratel, heraldik a genealog*, Praha 2011.

34 NA Praha, fond Genealogická sbírka Wunschwitz, i.č. 1009, kart. 31.

rodu Wolfersdorffů erbu černého vlka ve skoku ve zlatém štítě, jehož příslušníci se v 16. století pohybovali ve službách saských kurfiřtů a knížat z rodu Wettinů.³⁵ Vzhledem k tomu, že i Salhauzenové pocházeli původně ze saského prostředí a ve své domovině udržovali kontakty (konec konců tam některé rodové větve zůstaly usazené), je celkem snadno pochopitelné, jak se Anna do Čech dostala.

S Jáchymem ze Salhauzen měla Anna početné potomstvo. Tři děti zemřely v nízkém věku a byly pohřbeny v Benešově nad Ploučnicí.³⁶ Dalších pět se dožilo dospělosti (tři z nich ale i tak matka přežila). Ty jsou všechny jmenovitě uvedeny v závěti z roku 1623.

Pokud jde o syny, vzpomněla v ní Anna na Jiřího a již zemřelého Bedřicha, pána na Svádově. Ten své matce pojistil na svádovském statku 600 kop českých grošů, tedy 1 200 kop míšeňských. Tohoto zápisu se Anna v závěti vzdala, resp. rozhodla, že 200 kop míšeňských má dostat Jiří a zbylých 1 000 kop Bedřichovy děti (jimž měl po Jiřího smrti připadnout i jeho podíl). Dětem své zemřelé dcery Amálie Mazancové ze Salhauzen (Janu Adamovi Mazancovi z Frymburka a jeho sestřám Dorotě Anně, Marii Magdaleně, Amálii a Heleně Dorotě) odkázala Anna rovným dílem 1 400 kop míšeňských. Stejnou částku měly obdržet také její vnučky, jež porodila další její zemřelá dcera, Emilie Kauferová ze Salhauzen. Šlo jmenovitě o Annu Žofii, Dorotu Alžbětu a Marii Julianu Kauferové. Jejich otci, Anninu zeti Janovi Kauferovi z Arnsdorfu († 1632), radovi apelačního soudu,³⁷ měl být nadto z pozůstalosti uhrazen dluh ve výši dalších 600 kop (dost možná tu mohlo jít o nevyplacené Emiliino věno). Konečně měla 1 400 kop dostat i poslední, jediná přeživší dcera Marie, provdaná Kapounová.

Stejně tak přežila Anna i dvě ze tří svých dětí z druhého manželství s Janem z Veispachu. V době sepsání závěti byla naživu již jen Magdalena, vybraná za hlavní dědičku. Po synovi Janu Šebestiánovi zůstali dva synové a dvě dcery, ti měli podle testamentu všichni dohromady obdržet 600 kop míšeňských grošů. Dalších 600 kop měly dohromady dostat Marta a Anna Žofie, dcery rovněž již zesnulé Anniny dcery Marty, provdané Bokové.

Vedle svých potomků pamatovala Anna i na kostel ve Volfarticích, kde chtěla být po boku svého druhého manžela pochována. Na náklady pohřbu vyhradila ze svého majetku 100 kop míšeňských grošů, dalších 500 kop pak měli kostelu (resp. jeho duchovnímu správci) společně vyplatit všichni potomci.

35 Stručná základní informace viz Otto TITAN VON HEFNER, *Saechsischer Adel. J. Siebmacher's grosses und allgemeines Wappenbuch*, II. Bandes 3. Abtheilung, Nürnberg 1857, s. 53; Gottfried FINCK Graf von Finckenstein – Christoph FRANKE, *Genealogisches Handbuch des Adels*. Band 145. Genealogisches Handbuch der adeligen Häuser, Band XXX, Limburg an der Lahn 2008 s. 460–461.

36 Viz rodokmen v NA Praha, Genealogická sbírka Dobřenský, i.č. 917, kde jsou mezi děti Jáchyma a Anny zařazeni Jan Volf (1585–1586), Anna (1570–1580) a Sybila (1573–1580). Je ovšem zjevné, že uváděné datum narození Jana Volfa je nesmyslné, neboť v roce 1585 byl již jeho otec osm let po smrti.

37 JUDr. Jan Kaufer z Arnsdorfu se stal v roce 1587 radou pražského apelačního soudu (přisahu složil 21. srpna 1587). Znovu byl do této vrcholné justiční instituce dosazen po Bílé hoře (opětovná přísaha 11. dubna 1622). Propuštěn byl 14. února 1628 pro vysoký věk, zemřel 2. června 1632. Jaroslava HAUSENBLASOVÁ, Počátky apelačního soudu v Čechách a jeho personální obsazení 1548–1627, *Paginae historiae* 13, 2005, s. 16, č. 52; Klára WOTTSCHOVÁ, „...což slušného a spravedlivého jest fedrovati...“ *Personální obsazení pražského apelačního soudu v letech 1548–1783*, Pelhřimov 2010, s. 56, č. 52; s. 63, č. 89. V roce 1595 koupil Kaufer společně s první manželkou Voršilou na Starém Městě pražském za 1 500 kop grošů dům U zlatého vlka, později U červené lišky (dnes č. p. 480). Ten po něm zdědila dcera Dorota (zjevně z prvního manželství), která pak dům odkázala svému manželovi Maxmiliánovi Pillerovi. Jiří ČAREK, Z dějin staroměstských domů. Mezi Melantrichovou a Železnou ulicí, *Pražský sborník historický* XV, 1982, s. 32.

Nepočítajíc odpuštěný dluh syna Bedřicha a závazek ve prospěch volfartického kostela, jímž měly být zatíženy vlastní majetky Anniných potomků, činil souhrn všech singulárních odkazů 6 100 kop míšeňských grošů. To byla na poměry nezáměrně nižší šlechty velmi vysoká částka a s přihlédnutím k tomu se nezdá, že by pro Magdalenu Luticovou z Veispachu bylo zrovna velké terno, že ji matka vybrala za univerzální dědičku. Spíš než pokojné užívání mistrovického statku se před ní totiž otevírala perspektiva pracného shánění peněz a vyplácení mnohačetných příbuzných.³⁸ Přičemž se dalo předpokládat, že navzdory Anninu nabádání k rodinné svornosti, které v testamentu rovněž nescházelo, přinese celý tento proces dosti pravděpodobně nespáry a kyselosti.

Magdalenina pozice byla o to těžší, že krátce předtím, než její matka sepsala závět', byl její manžel velmi citelně postižen na majetku v rámci vypořádání se Ferdinanda II. se vzbouřenými českými stavy. Rozhodnutím konfiskační komise ze 14. srpna 1623 byl totiž Jáchym odsouzen ke ztrátě dvou třetin jmění. To zahrnovalo především zděděný statek Dolní Volfartice se znovu obnovenou tvrzí a vesnicemi (Dolní Volfartice a Nová Ves, oceněný na 18 277 kop míšeňských grošů, a dále pak ves Radeč (Schossendorf) s poplužním dvorem a vsí Dlouhá Břeží (?), kde hodnota byla vyčíslena na pouhých 2 849 kop.³⁹ Oba statky propadly a byly hned v roce 1623 (11. října) odkoupeny hrabětem Vilémem Vratislavem z Mitrovic za 18 277 kop, 2 groše a 6 peněz míšeňských.⁴⁰ Ačkoliv se Radeč uvádí jako součást prodávaného majetku, je nápadné, že cena přesně odpovídá odhadní hodnotě prvního z uvedených statků. I další souvislosti pak vedou k hypotéze, že Radeč nakonec přeci jen zůstala v rukou Jáchyma a jeho choti. Což ale nic neměnilo na tom, že rodina rozhodně netrpěla takovým přebytkem peněz, aby mohla legáty obšťastněně příbuzné bez nesnáží a v dohledné době vyplatit.

Jak Domass, tak po něm Sedláček usoudili na základě Annina testamentu, že Magdalena, resp. její manžel Jáchym Lutic z Lutic převzali Mistrovice hned v roce 1623.⁴¹ Avšak toto tvrzení se nezdá být správné. Hovoří proti tomu skutečnost, že do desk zemských byl testament vložen teprve 28. ledna 1645, a to na žádost Annina vnuka Volfa Arnošta z Veispachu. Závěti šlechticů a šlechtičen byly totiž do zemských desk vkládány zpravidla bezprostředně po jejich úmrtí. Jednak bylo v zájmu pozůstalých, aby se novým právním poměrům dostalo náležitého ukotvení, jednak – a především – to vyžadovalo zemské právo. Již v zemských zřízení ze 16. století byla uzákoněna dvanáctidenní lhůta, v níž měla intabulace proběhnout,⁴² ta pak byla Obnoveným zřízením z roku 1627 zkrácena na pouhých šest týdnů.⁴³ Lze z toho dovodit, že ačkoliv Anna sepsala svou závět' už v prvních letech třicetileté války, její smrt přišla

38 Na značné rozšíření neúměrného zatěžování drobných rytířských statků velkorysími odkazy a jeho ekonomické důsledky upozornil ve své pozoruhodné sondě Vladimír Jakub MRVÍK, *Pauperizace raně novověké nižší šlechty v Čechách a její (zkreslený) úbytek v pramenech hromadné povahy, Historická demografie 1/XL*, 2016, s. 31–32.

39 T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací*, s. 345–346. Identifikace poslední uvedené lokality zůstává nejasná.

40 DZV 141, fol. K 21v – K 22v.

41 F. DOMASS, *Drei geistliche Reden*, s. 44 (Magdalena zemřela v červnu 1623, statek převzal Jáchym); A. SEDLÁČEK, *Hrady*, XIV., s. 298. Pouze W. HIEKE, *Meistersdorf*, s. 48, toto právní nástupnictví přesněji nedatoval, resp. omezil se na konstatování, že Magdalena zdědila statek na základě testamentu z 12. října 1623.

42 Josef JIREČEK – Hermenegild JIREČEK (eds.), *Codex iuris Bohemici*. Tomi IV. pars 1. sectio I., Jura et constitutiones regni Bohemiae saeculi XVI., Pragae 1882, ZZ 1549, s. 216, čl. F 3; ZZ 1564, s. 580–581, čl. I 44. Viz též Rudolf RAUSCHER, *Dědické právo podle českého práva zemského*, Bratislava 1922, s. 67–68.

43 H. JIREČEK: *Obnovené právo*, s. 410–411, čl. O 9.

teprve ve čtyřicátých letech 17. století, nejspíše v roce 1644, možná dokonce až na samém počátku roku 1645. Navíc pokud jde o Jáchyma Lutice, v intabulaci prodeje Volfartic Vilémovi Vratislavovi z Mitrovic se hovoří o tom, že jde o statek, „*kterýž po Joachymovi Luticovi z Lutic pro jeho proti J[eho] M[ilosti] c[ísařské] provinění k ruce J[eho] M[ilosti] c[ísařské] confiscirován jest ... tak, jakž jest toho všeho prve on někdy Joachym Lutic ... v užívání vešel a byl a jakž jemu někdy Joachymovi Luticovi na týž statek dsky zemské svědčily*“.⁴⁴ Tyto formulace jednoznačně dokládají, že v říjnu 1623 byl již Magdalenin manžel po smrti, a určitě tedy nemohl po své tchyni nic zdědit.

Vzhledem k tomu, že v roce 1623 byly již všechny Anniny děti dospělé (a některé z nich dokonce již samy po smrti), poručníci v závěti z pochopitelných důvodů určení nebyli. Z logiky věci i podle příslušného článku zemského zřízení tak měla o intabulaci žádat hlavní dědička, dcera Magdalena. Úřední poznámka, že ke vkladu došlo na žádost Volfa Arnošta z Veispachu, by z tohoto pohledu mohla působit dojmem, že v roce 1645 již byla mrtvá i sama Magdalena. Bohužel, za stávajícího stavu poznání to nelze ani potvrdit, ani vyloučit.

Dostí povšechnou informací o dalších osudech Mistrovic před polovinou 17. století tak nabízí pouze kupní smlouva, kterou Volf Arnošt z Veispachu a na Radči uzavřel 8. dubna 1655 s Adamem Františkem z Knoblochu (do zemských desk byla vložena až po dlouhých dvanácti letech, 20. září 1667).⁴⁵ Ta se vrací k odkazu Anny z Veispachu ve prospěch Magdaleny Luticové v roce 1623 a dále uvádí, že po Magdalenině bezdětné smrti připadlo zboží ab intestato právě Volfovi Arnoštovi jakožto jedinému žijícímu pokrevnímu příbuznému (jeho tři sourozenci byli tedy již zřejmě mrtvi). Znovu resumuje, že dluhy na panství vážnoucí dosahují celkové výše 6 100 kop míšeňských grošů. Ty se zavázal vyplatit otec kupce, zemřelý Jakub Vilém z Knoblochu. Volf Arnošt proto převedl Mistrovice se vším příslušenstvím (kromě Martina Hegenbarta a Kryštofa Fritsche, kteří se před mnoha lety usadili v Radči, s jejich ženami, dětmi a spravedlnostmi) za uvedených 6 100 kop, přičemž povinností kupujícího bylo beze zbytku uspokojit všechny další nároky věřitelů a legatářů.

2. Knoblochové z Knoblochu (před 1649 až 1670)

Z uvedené smlouvy se na první pohled zdá celkem jasné, že Mistrovice byly v roce 1655 trhem postoupeny Adamovi Františkovi z Knoblochu. Na tom se v zásadě shoduje i literatura.⁴⁶ Ale již zmínka o Adamově otci, který se již dříve zavázal platit dluhy na panství vážnoucí, signalizuje, že běh událostí byl poněkud komplikovanější. Svědčí o tom také juxty, které byly hned po vkladu kupní smlouvy 20. září 1667 připsány jednak k tomuto vkladu, jednak k závěti Anny Veispachové. Jejich předmětem byla potvrzení jednotlivých legatářů o tom, že jim byla řádně vyplacena částka, kterou byli touto závětí obmyšleni. Tyto juxty se ale bez výjimky obracejí ad tunc a vycházejí z kvitancí, které byly vystaveny již dříve a které nyní Adam František z Knoblochu předložil a nechal intabulovat, aby nabytý statek formálně očistil od všech starých závazků. Na okraj je ještě vhodné poznamenat, že tyto juxty přinášejí

44 DZV 141, fol. K 21v – K 22r.

45 DZV 317, fol. A 18v – A 20r.

46 Rozhodující autoritou zde byl A. SEDLÁČEK, *Hrady*, XIV., s. 298 („Volf Arnošt z Veispachu, jenž prodal týž statek 1655 Adamovi Fr: z Knoblochu“). W. HIEKE, *Meistersdorf*, s. 48, volil poněkud opatrnější formulaci, že v roce 1655 Volf Arnošt Knoblochovi statek přenechal („überließ“).

další cenné informace o genealogii šlechtických a měšťanských rodů, které byly spřízněny s dřívějšími držiteli mistrovického statku.

Chronologicky vzato je na prvním místě zapotřebí zmínit kvitanci Marie Juliany Kauferoové z Arnsdorfu, provdané za Baltazara Springla z Edelštejna († 1657), radu slezského Oberamtu a držitele statků Oberhaußdorf, Tschauschwitz, Jentsch a Hermßdorf.⁴⁷ Marie Juliana se 28. května 1649 ve Vratislavi přiznala, že jí bylo Kryštofem z Knoblochu řádně vyplaceno celých 1 400 zlatých, které její babička odkázala jí a jejím sestrám Anně Žofii a Dorotě Alžbětě (které ale již mezitím bez dědiců zemřely).⁴⁸

Teprve o devět let později, 2. února 1658, bylo potvrzeno splacení dalšího odkazu, který na Mistrovicích vázl. Šlo o dalších 1 400 zlatých, jejichž příjemkyní měla být podle testamentu Annina dcera Marie Kapounová ze Salhauzen. Ta už ale mezitím také vydechla naposledy, a tak tuto částku od Adama Františka z Knoblochu převzali její synové z prvního manželství, bratři Jindřich a Zikmund Vančurové z Řehnic na Krnsku a Solci. Podle jejich vyjádření měli původně po matce dědit jejich sestry Alžběta a Juliána, avšak i ty zemřely a jejich nárok tak přešel na mužské dědice. Na scéně se přitom znovu objevuje i Adamův otec Jakub Vilém, s nímž byla tato záležitost předjednána („*wie auch derentwegen Unß mit weyl[and] Herren Jacob Wilhelmb von Knobloch verglichen*“).⁴⁹ Tento zápis je cenný i díky tomu, že propojuje Marii s další starou českou šlechtickou rodinou. Dříve, než se provdala za Kryštofa Kapouna ze Svojkova, byla totiž druhou manželkou Jana Vančury z Řehnic a na Krnsku († 1616). Po jeho smrti se i s dětmi odstěhovala do domu v Mladé Boleslavi a s nevlastním synem uzavřela v roce 1617 smlouvu o tom, jakým způsobem se bude z výnosu rodových statků podílet na jejich zabezpečení. V této smlouvě se výslovně uvádí, že z dětí, jež Janu Vančurovi porodila, byli tou dobou naživu čtyři synové (Jiří, Markvart, Jindřich a Zikmund) a dvě dcery (Alžběta a Anna Juliana).⁵⁰

Dne 18. června 1658 se na Knoblochově zámku ve Svojkově přiznal k převzetí svých 600 zlatých sám prodávající, Volf Arnošt z Veispachu a na Radči.⁵¹ Konečně jako poslední kvitovala Adama Františka z dalších 600 zlatých Marta Boková, provdaná „*von Litichaw*“. S tím, že její spoluobmyšlená sestra Anna Alžběta (v testamentu je ovšem užito jiného druhého křestního jména, Anna Žofie) se zařadila k té skupině legatářů, kteří v mezidobí bez přímých dědiců zemřeli. Vzhledem k tomu, že se Marta vyvdala do Saska, bylo zřejmě uhrazení její pohledávky poněkud komplikovanější, neboť jí bylo peníze nutno odvézt za hranice Českého království. Dokazuje to skutečnost, že kvitance byla v tomto případě vystavena 29. prosince 1659 v Drážďanech.⁵² Ze skutečnosti, že se o peníze zřejmě nepřihlásil nikdo z potomstva Amálie Mazancové ze Salhauzen, lze nejspíše soudit, že z této linie Annina potomstva již nezůstal naživu nikdo.

Zde je určitě třeba vrátit se ještě jednou k prvnímu z citovaných potvrzení. Podle něj převzala Marie Juliana Springelová z Arnsdorfu svůj podíl z babiččiny pozůstalosti od Kryštofa

47 O Baltazarovi jakož i rodu Springlů soustředil základní informace Josef PILNÁČEK, *Rody starého Slezska*, Brno 2010, s. 335, č. 1666.

48 DZV 317, fol. A 18v – A 19v (juxta).

49 DZV 317, fol. A 19v – A 20r (juxta).

50 DZV 191, fol. J 17r – J 19r.

51 DZV 148, fol. N 9 – N 10r (juxta).

52 DZV 148, fol. N 10v – N 12v (juxta).

z Knoblochu, který je tehdy – tedy již k roku 1649 – prohlášen za stávajícího držitele mistrovického statku. Stejný stav lze nalézt ještě v roce 1654, kdy byla sestavena (zatím bohužel nevydaná) Berní rula pro litoměřický kraj.⁵³ Zde jsou Mistrovice zachyceny mezi statky příslušejícími osobám stavu rytířského a jako držitel tu vystupuje právě Kryštof z Knoblochu.

Zmíněný soupis umožňuje poměrně přesnou představu, jak mistrovický statek v polovině 17. století, kdy se dostal do rukou rodiny Knoblochů, vypadal. Tvořila ho skutečně jediná stejnojmenná ves, v níž bylo evidováno 8 sedláků (Šimon Fritsche; Kryštof Weigl – s poznámkou „*šenkuje*“; Kryštof Martin, nožíř; Jiří Pumpe; Martin Fritsche; Kryštof Hegenbart; Kryštof Gürtler; Kryštof Fritsche), 17 chalupníků (Jiří Martin, nožíř; Martin Weigl, nádeník; Jiří Wolf, bečvář; Marie Martinová, vdova; Jiří Fetter, nožíř; Kryštof Fritsche, nádeník; Jiří Höntzsche, talířník; Martin Knobl, sklenář; Jiří Hetmann, nádeník; Kryštof Kavka, nádeník; Kryštof Ostermann, nádeník; Martin Kroße, sklenář; Kryštof Gürtler, bečvář; Matěj Knobl, bečvář; Kryštof Gürtler, nádeník; Jiří Gürtler, nádeník; Ondřej Tütze, kovář), 1 zahradník (Šimon Greybich) a dalších 13 osob hospodařilo na obecních pozemcích (Jiří Milčec; Kryštof Temel, bečvář; Bartoloměj Hegenbart, soustružník; Matěj Martin, nožíř; Jiří Gürtler, nádeník; Jiří Greybich, bečvář; Matěj Fritsche, nádeník; Blažej Gürtler, nádeník; Marin Hacke, tesař; Martin Fritz, švec; Jan Ronnsler, sládek; Jiří Fritsche, nádeník; Martin Hege, nádeník). Všichni dohromady byli se svými hospodářstvími pro daňové účely přepočítáni na 8 a $\frac{3}{4}$ osedlého. Celková rozloha orných rolí byla spočítána na 142 a $\frac{3}{4}$ strychu, z čehož se osívalo 58 a $\frac{1}{2}$ strychu na zimu a 64 a $\frac{1}{4}$ strychu na jaro. Dohromady měli všichni obyvatelé 18 potahů, chovali 47 krav, 31 jalovic a 10 koz. Zahradník Greybich měl chmelnici o rozloze $\frac{1}{2}$ strychu, jejíž výpěstek byl pravděpodobně určen ke zpracování ve zdejším pivovaru. Celková charakteristika zněla následovně: „*Ta ves má stavení dobré, rolí žitné, luk spotřebu, řemeslem a především lnův se živí, položení mezi vrchy a lesy 1 mile od České Kamenice. Pivovar, v němž se na 4 sudy 4 věderní se vaří. Za effective uznáno 8 $\frac{3}{4}$ “.⁵⁴*

Adam František, vystupující jako kupec Mistrovic ve smlouvě z roku 1655, je v Berní rule zachycen (bez uvedení prostředního jména) až o několik stránek dále jako majitel statku Svojkov, zahrnujícího tři vesnice – Svojkov (kde žili 3 sedláci, 4 chalupníci, 3 osoby na obecním), Plesa (5 chalupníků, 1 zahradník) a Malý Bor (Heyde; 4 chalupníci). Pro zajímavost, dohromady byli všichni poddaní tohoto zdánlivě rozsáhlejšího panství počítáni pouze za 6 osedlých.⁵⁵ Rozsah statku odpovídá povšechnému vymezení ve smlouvě z roku 1647, již se toto zboží do jeho rukou dostalo. A to formálně koupí od císařských komisařů, kteří měli na starosti vypořádání zadluženého statku po zemřelém Zdeňkovi Lvovi Libštejnském z Kolovrat a jeho bratrovi, kteří upadli do kridy. Poplužní dvůr a ves Svojkov a víscky Plesa a Heyde se vším příslušenstvím získal tehdy za 10 070 kop míšeňských grošů. Nemusel ale hotově vyplatit ani groš – 2 000 kop činila jeho vlastní pohledávka vůči Kolovratům, ti vedle toho dlužili po 2 000 kopách i jeho bratrům Kryštofovi a Františkovi. K tomu se připočetlo 2 526 kop, 54 grošů 4 a $\frac{1}{4}$ denáru na úrocích a 1 543 kop, 50 grošů, 4 a $\frac{3}{4}$ denáru nákladů exekučního řízení, a celá dohodnutá cena tím byla víceméně přesně pokryta (konkrétně činil součet uvedených

53 NA Praha, fond Berní rula, i.č. 16, fol. 647–649.

54 NA Praha, Berní rula, i.č. 16, fol. 649.

55 NA Praha, Berní rula, i.č. 16, fol. 668–669.

částek 10 070 kop, 45 grošů a 2 a ¼ feniku).⁵⁶ Jinými slovy, celý svojkovský statek získal Adam František jako protihodnotu za smazání pohledávek, které knoblochovská rodina vůči předchodím jeho majitelům měla.⁵⁷

Knoblochové z Knoblochu jsou poměrně málo známým šlechtickým rodem. Větší známosti dosáhli v regionální historii severních Čech zřejmě Knoblochové z Varnsdorfu, připomínání již na počátku 15. století. V 16. století drželi statek Stružnice u České Lípy (od Mistrovic nepříliš vzdálený), ten byl ale v roce 1623 Baltazarovi Knoblochovi zkonfiskován. Vedle toho držel Baltazar také horní díl Markvartic, který mu byl uveden v manství a který záhy nato odprodal.⁵⁸ S touto rodinou ani dalšími, které nesly stejné příjmení,⁵⁹ neměli ale Knoblochové z Knoblochu podle všeho nic společného. Jednalo se totiž o rodinu novoštitnou, která se společenského (a nepochybně i ekonomického) vzestupu dočkala až v neklidných časech třicetileté války. Konkrétně se nobilitace dočkal svrchu jmenovaný Jakub Vilém Knobloch, kterému byly predikát „z Knoblochu“ a erb uděleny majestátem císaře Ferdinanda II. ze dne 20. dubna 1627.⁶⁰ Nově vytvořené heraldické znamení mělo následující podobu: Pošíkem dělený štít, v dolním zlatém poli pošíkem dvě černá břevna nad sebou, v horním černém vpravo obrácený zlatý gryf s ocasem vztyčeným nad sebe, roztaženými křídly, vyplazeným červeným jazykem a zlatou korunou na hlavě, v napřažené pravé prave drží tři křížem položené svazky česneku v přirozené barvě, na štítě otevřený turnajový helm se zlato-černými přikryvadly a točenicí stejných barev, z níž vyrůstají dvě složená orlí křídla, třikrát pokosem dělená, přičemž v předním se střídají pruhy zlaté a černé, v zadním černé a zlaté.⁶¹

Bohužel, císařský majestát dává jen pramálo informací o původu a předchozí životní dráze Jakuba Viléma Knoblocha. Obecně se hovoří o jeho věrných službách, válečných i jiných, prokazovaných již císaři Matyášovi a posléze i samotnému Ferdinandovi („*die dapffere, unterthänigste, treueste und unverdroßene Kriags- und andere Dienste, so weyland Kaysern Matthiae, Unserm geliebten Vettern und Vattern Christmildisten Angedenckhens und Unß ...*

56 DZV 304, fol. L28v – M 1r. V návaznosti na tento prodej kvitovali následně bratři z Knoblochu dědice Zdeňka Lva Libštejnského ze všech svých nároků spojených s uvedenými třemi úpisy, z nichž každý zněl na 2 000 kop míšeňských grošů. Ibid., fol. M 1r – M 2 (vše datováno 12. září 1647).

57 Jako kuriozitu lze doplnit, že Jakub Vilém Knobloch, který patřil mezi významné věřitele Zdeňka Lva Libštejnského, se stal jedním z poručníků jeho sirotek, což dosvědčuje zápis v DZV 112, fol. A 31r.

58 T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací*, s. 268–270.

59 Základní jejich přehled podal August Sedláček v hesle „Knobloch“ v *Ottův slovník naučný*, díl XIV., Praha 1899, s. 459.

60 Koncept nobilitační listiny je v NA Praha, fond Česká dvorská kancelář (dále ČDK), sign. IV D 1, i.č. 752, kart. 450, Knobloch v. Knobloch. Text byl později přepsán do NA Praha, fond Salbuchy (dále SAL), kniha 26, i.č. 11, fol. 677v – 683r.

61 V originále „*ein mitten in zwey Theil schremsweiß abgetheilter Schildt, deßen untere gelb oder goldtfarb, darinnen zween nach und auf einander auch schremsweiß gelegte schwarze Balcken; daß obere Theil aber schwarz oder kollfarb, in welchem gegen der rechten Seiten ein ganz gelber od[er] goldfarber Greiff mit über sich geworffnem Schwäiff, aufgethanen Flügeln, außgeschlagener roten Zungen und auf dem Kopff einer auch gelben od[er] goldfarben Cron gezieret, aufwerths aufsteiget, haltendt in der vorfern rechten Pranckhen drey übereinander creuzweiß gelegte Haübtl oder Zweigl Knobloch mit ihrer natürlichen Farb. Auf dem Schildt ein offener, adelicher und ritterlicher Turniershelmb zu beiden Seiten mit gelb- und schwarzen Helmdeckhen und darob von ietzt erwehten zweyen Farben wechselweiß gewundenen Bundt oder Pausch gezieret, darauf erschwingen sich mit den Federn seitwärts in die Höhe zwo doppelte Adlerßflügel hart an- und hintereinander, welche in die Zwerch iederseits viermal und also abgetheilet, daß der vortern Flügel unterste und dritte Theil schwarz, der hintern aber gelb, und der vortern übrige zwey Theil gelb, der hintern hergegen schwarz“.*

gebühret, geleistet und erzeiget“), přičemž zvláště zdůrazněna je jeho aktivita v průběhu českého povstání. Z těchto univerzálních floskulí lze ale sotva vyvozovat nějaké konkrétnější závěry.

V roce 1630 je Jakub Vilém doložen jako hejtman severočeských panství Sloup a Svojkov, patřících hraběti Zdeňkovi Lvovi Libštejnskému z Kolovrat († 1640). Koupil tehdy od jmenovaného hraběte za 1 500 kop míšeňských grošů „*dva sedlský grunty ve vsi Dolenní Langanavě*“, dnešní Skalici u České Lípy.⁶² Zároveň intenzivně poskytoval svému zaměstnavateli úvěr. Tyto jeho aktivity podhaluje alespoň do určité míry soupis dluhů, sestavený po smrti hraběte Libštejnského v roce 1642. V něm je zachycena celá řada pohledávek, v nichž jako věřitelé figurovali buď sám Jakub Vilém Knobloch, nebo jeho potomci.⁶³ Konkrétně šlo o následující položky (všechny částky byly uváděny v míšeňských groších, pokud zněla originální listina na rýnské zlaté, byly na grošovou měnu přímo v intabulaci přepočítány):

- ve prospěch Jakuba Viléma z Knoblochu
  - 1 000 rýnských zlatých (=857 kop, 8 grošů, 4 denáry) plus úrok 232 kop, 24 grošů, 4 denáry
  - 200 rýnských zlatých (=171 kop, 25 grošů, 5 denárů)
  - 500 kop
- k ruce nejmladšího, nezletilého syna Františka 2 000 kop plus úrok 842 kop, 18 grošů, 2 a $\frac{3}{4}$ denáru
- ve prospěch jeho syna Adama Františka
  - 2 000 kop plus úrok 842 kop 18 grošů 2 a $\frac{3}{4}$ denáru
- ve prospěch dalšího syna Kryštofa
  - 2 000 kop plus úrok 842 kop 18 grošů 2 a $\frac{3}{4}$ denáru
- ve prospěch dcery Anny
  - 1 000 rýnských zlatých (=857 kop, 8 grošů, 4 denáry) plus úrok 360 kop, 58 grošů, 5 denárů
  - 500 rýnských zlatých (=428 kop, 34 grošů, 2 denáry) plus úrok 180 kop, 29 grošů, 2 denáry
- ve prospěch celé rodiny (samotného Jakuba Viléma, jeho tří synů a dcery)
  - 1 000 rýnských zlatých (=857 kop, 8 grošů, 4 denáry) plus úrok 232 kop, 24 grošů, 4 a $\frac{1}{4}$ denárů

Sečteno a podtrženo, nárokovala si rodina Knoblochů jen vůči zesnulému hraběti Libštejnskému plných 13 204 kop, 39 grošů a $\frac{1}{2}$ denáru. Větší část se jim nakonec z předlužené pozůstalosti podařilo vyzískat – jak již bylo uvedeno výše, tři pohledávky na 2 000 kop spolu s příslušenstvím byly kompenzovány postoupením svojkovského statku, u dalších dvou pohledávek na 1 000 zlatých (ve prospěch Anny Knoblochové a ve prospěch celé rodiny) jsou k zápisu v památném kvaternu přičiněny poznámky o tom, že částky byly řádně zaplacený a věřitelé z nich kolovratské dědice kvitovali.⁶⁴ V obou těchto kvitancích, datovaných 27. července, resp. 8. srpna 1650, je Anna, v pramenech uváděná také pod jmény Anna Barbora či

62 DZV 296, fol. O 6v – O 7v; koupí části Skalice zmínil stručně též August Sedláček v *Ottův slovník naučný*, XIV., s. 459.

63 DZV 302, fol. F 8v – F 19v, Knoblochovské pohledávky jsou na fol. F 12v – F 14r.

64 DZV 302, fol. F 12v, F 13v.

Anna Kateřina, uvedena s příjmením Fleischmanová. Tím je doložen její sňatek s dalším pobělohorským povýšencem, Davidem Fleischmanem z Thumbachu, který ve své genealogické sbírce zachytil i Jan Václav hrabě Dobřenský.⁶⁵

David Fleischman pocházel z Lužice a od roku 1628 sloužil Habsburkům v armádě, nejprve v tzv. starosaském pěším pluku, od roku 1630 postupně jako praporčík, poručík, a nakonec hejtman v pluku trčkovském a od roku 1633 rovněž jako hejtman v pluku tiefenbachovském.⁶⁶ Rudolf z Tiefenbachu ho pak jmenoval hejtmanem panství Kumburk a Úlibice, která mu připadla po zavraždění Albrechta z Valdštejna a likvidaci Frýdlantského vévodství. V roce 1649 požádal David spolu s příbuzným Janem Kryštofem, který měl za sebou rovněž mnohaletou vojenskou kariéru, o udělení inkolátu v Českém království a k němu přivtělených zemích, v čemž jim bylo obratem vyhověno. Příslušný reskript nechal Ferdinand III. pražským místodržícím zaslat 23. června.⁶⁷ Následně 11. dubna 1650 složili oba Fleischmanové u úřadu desk zemských pergamenové reverzy k zemi⁶⁸ a 27. dubna se ústně přiznali k zemi.⁶⁹

Sňatek s Annou Knoblochovou uzavřel David někdy v mezidobí let 1642–1650. Koncem posledně uvedeného roku již jako manželé (Anna je ve smlouvě uváděna s druhým jménem Kateřina) koupili statek Hrochův Týnec na Chrudimsku za 19 000 rýnských zlatých.⁷⁰ Zemřel na počátku roku 1653 a 14. ledna byl pohřben při chrámu Páně v Hrochově Týnci.⁷¹ Jeho testament, sepsaný 12. října 1652, byl 31. ledna 1653 (již po jeho smrti) vložen do zemských desk.⁷² Poručníci jejich jediné společné dcery Maxmiliány Barbory jmenoval ovdovělou Annu, a oběma společně odkázal svůj podíl na Hrochově Týnci. Anna pak 5. února poručenství přijala a zaručila se za to, že práva sirotka nebudou zkrácena.⁷³ Následně jí byl 13. února poskytnut od desk zemských komorník, aby mohla formálně převzít správu manželových statků.⁷⁴

65 NA Praha, Genealogická sbírka Dobřenský, Materiál K, s. 25.

66 Srovnej žádost Davida a Jana Kryštofa Fleischmanů císaři z června 1649, uloženou v NA Praha, fond Stará manipulace (dále jen SM), sign. J 21/F 13, i.č. 1527, kart. 1008. Právě v ní se objevuje údaj „*auß dero Erb Margraffthumb Laußnitz [sic!] gebierthig*“.

67 Originál je v SM, sign. J 21/F 13, i.č. 1527, kart. 1008, opis textu v DZV 625, fol. M 11v – M 12r. Zároveň s ním byl intabulován navazující pokyn místodržících, před nimiž byla oběma Fleischmany složena přísaha dědičné povinnosti, adresovaný úředníkům desk zemských z 21. dubna 1650 a nařizující provedení odpovídajících intabulací. Ibid., fol. M 11r – M 11v.

68 NA Praha, fond Reversy k zemi (dále RZ), i.č. 520 (David Fleischman) a 521 (Jan Kryštof Fleischman).

69 DZV 149, fol. S 20v.

70 DZV 150, fol. F 28v – F 30r; DZV 306, fol. G 9v – G 17v.

71 Státní oblastní archiv (dále SOA) Hradec Králové, pobočka Zámorsk, fond Sběrka matrik Východočeského kraje, sign. 413, fol. 180r. Podle zápisu zemřel ve věku 48 let, což by znamenalo, že se narodil kolem roku 1605.

72 DZV 151, fol. V 10v – V 12v. David si přál být pohřben v jezuitském kostele v Jičíně, což jasně signalizuje, že skutečně nejspíše pocházel z okolí Valdštejnova sídelního města, nebo přímo z něj. V závěti pamatoval na svého bratra Bohumíra, kterému měly připadnout Davidovy šaty a 2 koně, pokud se navrátí ze Španělska. Pokud by v cizině zemřel, měly být šaty (nikoli však koně) vydány jejich otci Kryštofovi Fleischmanovi z Thumbachu na svobodném dvoře v Úlibicích.

73 DZV 151, fol. V 19r – V 19v.

74 DZV 113, fol. J 28r. Maxmiliána nabyla zletilosti v roce 1661, kdy poděkovala (31. března) své matce za poručenství. Intabulace tohoto obvyklého právního aktu je v DZV 262, fol. F 22v – F 23r.

Druhým manželem Anny se vzápětí stal rytíř Adam Zikmund Purchart Voděradský z Voděrad. Také on koupil v roce 1669 panství na Chrudimsku, a sice Slatiňany, za 36 000 zlatých.⁷⁵ Zemřel o necelé dva roky později, v rozmezí mezi 7. březnem 1671, kdy zformuloval svoji poslední vůli, a 14. dubnem téhož roku, kdy byl tento kšaft vložen do zemských desk.⁷⁶ Na základě svého přání byl pohřben ve „sklípku“ v kostele v Hrochově Týnci (v té době ovšem ještě nedokončeném).

S Annou Knoblochovou, ovdovělou Fleischmanovou, zplodil Adam Zikmund šest dětí – dva syny a čtyři dcery.⁷⁷ Statek Slatiňany odkázal synům Jaroslavovi Zikmundovi a Ferdinandovi Zdeňkovi rovným dílem. Každá ze čtyř dcer měla jako věno obdržet 2 000 rýnských zlatých. Poručníci nad všemi dosud nezletilými dětmi jmenoval manželku. Ta již o dva dny později poručenství převzala a zaručila se za jeho řádný výkon svým hrochovotýneckým statkem.⁷⁸ Ještě v roce 1671 pak založila fundaci 1 000 zlatých s 5% výnosem na památku svých předků z rodu Knoblochů, který její osobou vymře, též za spásu svého chotě, svou vlastní a svých potomků, přičemž měly být měsíčně slouženy mše v děkanském chrámu Nanebevzetí Panny Marie v Chrudimi.⁷⁹

Anna zemřela v roce 1677, mezi 26. srpnem, kdy sepsala testament, a 24. zářím, kdy byl vložen do zemských desk. Také ona si přála být pohřbena v Hrochově Týnci. Panství připadlo synům, dosud nezletilým, na dcery (z prvního manželství Maxmiliánu provdanou Hubrykovou,⁸⁰ z druhého Annu Magdalenu Beatrix ovdovělou Binagovou, Johanu Žofii a Antonii Terezii) pamatovala různé vysokými peněžitými odkazy, stejně jako na některé církevní instituce a různé osoby. Anně Magdaleně Beatrix také svěřila poručenství nad nezletilými sourozenci.⁸¹ Slatiňany ani Hrochův Týnec ale v rukou potomků Adama Zikmunda Pucharta Voděradského a Anny z Knoblochu dlouho nevydržely – Hrochův Týnec do roku 1705, Slatiňany jen o pět let déle.⁸²

75 DZV 318, fol. H 19v – H 23r.

76 DZV 264, fol. K 12r – K 14r.

77 NA Praha, Genealogická sbírka Wunschwitz, i.č. 946, kart. 29; Genealogická sbírka Dobřenský, i.č. 1202.

78 DZV 264, fol. K 14v – K 15r.

79 NA Praha, fond Nová manipulace (dále jen NM), sign. C 12/6. Konkrétně mělo být z ročního výnosu 50 zlatých placeno 14 zlatých za sloužení mše, dalších 14 zlatých školním muzikantům, zvoníkovi a jeho pomocníkovi za zvonění, věšení černého sukna, rozsvěcování svící a strojení oltáře 2 zlaté, čtyřem administrantům s fakulemi a kadidlem 48 krejcarů, chudým do špitálů 4 zlaté, za světlo, víno, kadidlo a jiný materiál 15 zlatých a 12 krejcarů. Další materiály k majetkovým poměrům rodiny jsou v *Ibid.*, sign. P 177/2 a W 148/6.

80 Maxmiliána Barbora Fleischmanová se provdala za Viléma Jaroslava Hubryka z Henersdorfu († 1691). Zemřela v roce 1681 – její závět' datovaná 14. listopadu 1680 byla intabulována 26. srpna 1681. DZV 266, fol. P 26v – Q 1v.

81 Originál testamentu je v NA Praha, fond Úřad desk zemských – deskové listiny (=ÚDZ-L), i.č. 1739, kart. 56; intabulace DZV 265, fol. Q 16v – Q 23v. Čtvrtá Annina dcera z manželství s Adamem Zikmundem Puchartem Voděradským, Františka Barbora, někdy v mezidobí mezi úmrtími obou rodičů zemřela. Anna Magdalena Beatrix Binagová se ale poručenství vzápětí vzdala a 13. ledna 1678 byl poručníkem Ferdinanda Zdeňka a Antonie Terezie jmenován jejich švagr Vilém Jaroslav Hubryk z Henersdorfu, manžel jejich polorodé sestry Maxmiliány. *Ibid.*, fol. R 16r – R 17r. Vzápětí došlo k rozdělení majetku mezi oba bratry, při němž dostal Jaroslav Zikmund Hrochův Týnec a Ferdinand Zdeňk Slatiňany. DZV 75, fol. D 8v – D 12r (datováno 29. března 1678). Zmíněné poručenství bylo vykonáváno jen poměrně krátce, neboť Ferdinand za něj Vilémovi Jaroslavovi poděkoval po dosažení zletilosti již 9. února 1680, Antonie pak 26. srpna 1681. DZV 266, fol. K 28r – K 28v, Q 2v – Q 3r.

82 A. SEDLÁČEK, *Hrady*, I., Praha 1882, s. 150, 214.

Leč zpět k dějinám Mistrovic. Když kupoval Annin otec Jakub Vilém z Knoblochu v roce 1643 (13. února) za 27 300 zlatých zadlužené panství Chcebuz, sestávající z tvrze, poplužního dvora, druhého dvora v Brocně, dílu tohoto městečka a vsí Velčic, Medonos, Hubenova a Chcebuze, polovice pivovarů v Chcebuzi a Brocně a dalšího příslušenství, psal se v smlouvě sezením „na *Meysterzdorffu*“.⁸³ Z toho je možno usuzovat, že ačkoliv byla kupní smlouva uzavřena až mnohem později jeho synem, nacházel se již on v první polovině 17. století z titulu svých pohledávek ve faktickém držení mistrovického statku.

Koupí Chcebuze Jakub Vilém zřejmě přecenil své možnosti – z kupní ceny, ze které měly být uhrazeny dluhy na statku váznoucí, složil k deskám zemským pouze 1 300 zlatých, v dalších termínech přestal platit a posléze zemřel. Jeho dědicové neměli o statek zájem, a ten tak byl znovu ujat císařskými komisaři a znovu prodán jinému zájemci v roce 1650.⁸⁴ Jinak se mu ale dařilo dobře a podařilo se mu vytvořit pro své potomky slušnou majetkovou základnu.

Přinejmenším od roku 1649 držel statek (zřejmě rovněž zástavně) Jakubův syn Kryštof z Knoblochu, uváděný jako jeho pán i v roce 1654 při sestavování Berní ruly. Ten ale zemřel již na počátku roku následujícího, zjevně neženatý a bezdětný. V tom okamžiku se jako jediný intestátní dědic přihlásil jeho bratr Adam František, pán na Svojkově, a za asistence komorníka od desk zemských se ve statek uvázal.⁸⁵ Následně došlo k výše již avizovanému uzavření trhové smlouvy, kterou se dosud obligačně zajištěná držba Knoblochů změnila v řádné, svobodné vlastnictví, zajištěné (z ne zcela jasného důvodu až o dvanáct let později) zápisem do zemských desk.

Pro Adama Františka představovaly Mistrovice jen hospodářský doplněk ke Svojkovu, kde si nedaleko působivé zříceniny někdejšího skalního hradu vystavěl jako sídlo barokní zámeček, dnes již zcela zaniklý.⁸⁶ Když ale v polovině roku 1670 Adam František zemřel jako poslední mužský příslušník rodu Knoblochů, transformovaly se Mistrovice znovu v samostatný rytířský statek. Krátce před smrtí, 9. června 1670, sepsal totiž Adam František testament, do desk zemských vložený již o dva týdny později, a v něm rozhodl o opětovném rozdělení majetku, který ve svých rukou spojil. Zatímco dědičkou Svojkova se podle něj stala jeho nejbližší pokrevní příbuzná, výše často jmenovaná sestra Anna, která ovšem vzhledem ke svému majetkovému zakotvení ve východních Čechách odlehlý Svojkov již následujícího roku prodala,⁸⁷ Mistrovice odkázal své choti („*hertzliebste Fraw Ehegemahl*“) Heleně Veronice, rozené Rozhovské z Krucemburku.⁸⁸

83 DZV 303, fol. C 11v – C 15v. Vloženo 7. ledna 1644.

84 DZV 305, fol. K 17r – K 21v.

85 DZV 113, fol. K 21r („*S povolením J[eho] M[ilosti] C[ísařské] rad a úředníkův pražských menších desk zemských: Dán Daniel Ezechiel Groß, komorník při týchž d[eskách] z[e]mských, Adamovi Františkovi Gnoblochovi z Gnoblochu a na Svojkově jakožto po někdy Kryštofovi Gnoblochovi odtud z Gnoblochu, bratru jeho vlastním (kterýž bez dědicův a pořádného kšaftu z tohoto světa vykročil), nápadníku statku všeho a všelijakého po něm pozůstalé[h]o na uvedení ku pravému právu dědickému do statku Meistersdorf a dvoru Langenaw řečených, témuž Adamovi Františkovi z Gnoblochu po témž bratru jeho nápadem příšlých a připadlých, tolikéž i na popis všech svrškův a nábytkův v témž statku a dvoru se vynacházejících. Actum 3. Februarii A[nn]o 1655.*“).

86 A. SEDLÁČEK, *Hrady*, XIV., Praha 1923, s. 192; F. MUSIL – M. PLAČEK – J. ÚLOVEC, *Zaniklé hrady*, s. 325–327.

87 A. SEDLÁČEK, *Hrady*, XIV, s. 192.

88 DZV 264, fol. G 19r – G 21v.

3. Helena Veronika z Krucemburku a její dcera Markéta Žofie ze Sudic (1670–1710)

Helena Veronika pocházela z východočeského rytířského rodu, jenž měl v erbu poměrně zajímavý motiv zkrřížené kopy s mečem (obojí stříbrné, rukověť meče zlatá) v červeném poli.⁸⁹ Její otec Jan Jindřich Rozhovský našel ovšem již před Bílou horou nový domov na západním konci Českého království, v městečku Hostouň, kde vlastnil již v roce 1617 dům. Lze předpokládat, že již v té době byl angažován v administrativním aparátu hostouňského panství, náležejícího Gutštejnům; teprve ve třicátých letech 17. století za Černínů z Chudenic, kteří Hostouň koupili jako konfiskát v roce 1623, je ovšem doložen jako hejtman celého panství.⁹⁰ Se svou vrchností se dokonce i vzdáleně spříznil, když za třetí choť pojal jménem neznámou příslušnici některé zchudlé větve tohoto rodu. Právě s ní měl zplodit Helenu Veroniku. Ta ovšem záhy přišla o matku a posléze v mladém věku i o otce, jenž byl zavražděn (snad v roce 1645) na své čtvrté svatbě v Chlístově, kde si bral příslušnici rodu Podmokelských z Prostiboře.⁹¹

Záhy poté, co zemřel její manžel Adam František Knobloch, po němž zdědila Mistrovice, uzavřela Helena Veronika druhý sňatek. Ani v tomto případě ho nelze přesně datovat, neboť se nepodařilo dohledat matriční zápis. Dozajista k němu ale muselo dojít před 22. červnem 1673, kdy k úřadu desk zemských složil pergamenový reverz „*Karel Jakertovský z Sudic a na Mastrßdorfu v markrabství moravském*“.⁹² Užítá formulace se tomu sice na první pohled nezdá nasvědčovat, ale predikát dozajista odkazuje k severočeským Mistrovicím. Další sousloví, jakkoli by se to na první pohled nabízelo, se totiž nevztahuje přímo k sídlu tohoto šlechtice, ale odkazuje na jeho moravský původ.

Jakartovští⁹³ pocházeli vlastně původně z Opavska, které bylo až do 17. století zvláštním státoprávním útvarem oscilujícím mezi Moravou a Slezskem.⁹⁴ František Kříž Jakartovský

89 Základní informace August SEDLÁČEK, *Českomoravská heraldika* [II]. Část zvláštní, Praha 1925, s. 596.

90 Lukáš STARÝ, *Životní poměry poddaných na hostouňském panství v 17. století (na příkladu vesnic Třemešné a Slatina)*. Diplomová práce, Masarykova Univerzita, Filozofická fakulta, Historický ústav, Brno 2010, s. 23, 29. Jana Jindřicha se zřejmě týká stručná zmínka v T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací*, s. 475, o Jindřichovi Rozhovském z Krucemburku, který byl v roce 1623 jako katolík u konfiskační komise osvobozen od jakékoliv pokuty.

91 Některé (ovšem značně neúplné) rodopisné údaje o předcích i potomcích Heleny Veroniky Rozhovské soustředil v polovině 18. století na základě zprávy Michala Adama Franka z Frankenštejna známý šlechtický genealog, Bohumír Daniel Wunchwitz. Jeho poznámky jsou uloženy v NA Praha, Genealogická sbírka Wunchwitz, i.č. 478, kart. 5, Jakerdovský ze Sudic, a v Archiv Národního muzea (dále ANM) Praha, fond Genealogická sbírka CH (sbírka hraběte Rudolfa Vratislava z Mitrovic), kart. CH 12, Jakartovský ze Sudic. Rovněž mezerovitý je rodokmen Rozhovských, jenž se nachází v NA Praha, Genealogická sbírka Dobřenský, i.č. 893.

92 RZ, i.č. 679. O reverzu, jeho pečeti a dalších souvislostech, částečně i právních poměrech mistrovického statku blíže Marek STARÝ, Poslední český reverz k zemi a jeho pečeti; in: Peter Brezina – Antonín Lojek (eds.), *Pocťa prof. Karolině Adamové k 70. narozeninám*, Plzeň 2019, s. 287–303.

93 Příjmení je nepochybně odvozeno od vesnice Jakartovice západně od Opavy. Dosud nejpodrobnější genealogii rodu sestavil Christian D'ELVERT, *Zur mähr.-schles. Adelsgeschichte*. XII. Die Jakardowsky von Suditz. Notizen-Blatt historisch-statistischen Section des kais. königl. mährisch-schlesischen Gesellschaft zur Beförderung des Ackerbaues, der Natur- und Landeskunde 6/XII, 1866, s. 41–42. Další dílčí údaje soustředili ve svých heslech Josef PILNÁČEK, *Staromoravští rodové*, Vídeň 1930, s. 274, č. 916; Týž, *Rody starého Slezska*, s. 110, č. 450; Petr MAŠEK, *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti*. Díl I, Praha 2008, s. 413.

94 Zdlouhavý státoprávní spor o Slezsko vyvrcholil v 17. století v definitivním začleněním Opavska mezi slezská knížectví. Srovnej Radek FUKALA, *Státoprávní spor o Opavsko v letech 1529–1606*, *Sborník prací historických*.

patřil v polovině 16. století mezi významné opavské měšťany a 2. listopadu 1554 obdržel od krále Ferdinanda I. predikát „ze Sudic“ a erb následující podoby: Červený štít, v něm vespod tři skalky přirozené barvy, z prostřední z nich vyrůstá zlatý kříž sahající až k vrcholu štítu. Přikryvadla červená a zlatá, jako klenot na kolčím helmu červené orlí křídlo s erbovním znamením ze štítu, tedy zlatým křížem vyrůstajícím ze tří skalek přirozené barvy.⁹⁵ Jeho potomek Jan starší byl v roce 1628 (20. září) Ferdinandem II. povýšen do stavu starožitných rytířů v Uherském království⁹⁶ a následně požádal společně se svým příbuzným Janem mladším o přijetí mezi starožitné rytířské rody markrabství moravského.⁹⁷ Usnesením zemského sněmu byli ale nakonec 30. července 1629 přijati pouze mezi rody novožitné, přičemž museli přislíbit, že do září téhož roku přestoupí ke katolickému vyznání.⁹⁸

Zatímco Jan mladší žil i nadále v politickém ústraní se svou chotí Apolonií Bartodějskou z Bartoděj, Jan starší se postupně propracoval mezi elitu moravské šlechtické společnosti. Úřední kariéru začal jako písař menšího práva a manský písař olomouckého biskupa, díky jehož protekci byl také zřejmě v roce 1636 (28. ledna) přeci jen přijat mezi starožitné rytíře.⁹⁹ O dva měsíce později, 27. března, pak obdržel na starožitný rytířský stav v zemích Koruny české i další císařský majestát.¹⁰⁰ Následně složil 3. července 1637 v Olomouci reverz

---

Sv. 17. *Acta Universitatis Palackianae Olomucensis. Facultas philosophica. Historica* 29, 2000, s. 69–82. Prakticky doslovně totožný text byl znovu publikován i v Zdeněk JIRÁSEK a kol., *Slezsko v dějinách českého státu* II. 1490–1763, Praha 2012, s. 59–67. Čtené materiály k celé kauze snesl Petr KOZÁK (ed.), *Červená kniha Opavského knížectví. Edice registra komunikace opavských stavů z let 1614–1618 ve věci jejich sporu s Karlem z Lichtenštejna*, Opava 2015.

95 Zmínka o vydání erbovního listu je v SAL, kniha č. 286, i.č. 121, fol. 40v. Conrad BLAŽEK, *Der Abgestorbene Adel der Preussischen Provinz Schlesien* (=J. Siebmacher's grosses und allgemeines Wappenbuch, VI. Bandes 8. Abtheilung). II. Theil, Nürnberg 1890, s. 53, uvedl, že tentýž František obdržel v roce 1559 (8. listopadu) rytířský stav pro Čechy, Moravu a Slezsko. Avšak takový majestát se nedochoval a přijímání do rytířského stavu bylo v té době v rukou samotných stavovských korporací, přičemž není v případě Jakartovského v předbělohorské době doloženo ani v Čechách, ani na Moravě. Srovnej Vladimír KLECANDA, *Přijímání do rytířského stavu v zemích českých a rakouských na počátku novověku (Příspěvek k dějinám nižší šlechty)*. *Časopis Archivní školy* VI, 1928, s. 88–125; Mojmir ŠVÁBENSKÝ, *Knihy přijímání do rytířského stavu Moravského markrabství*; in: Josef Pilnáček, *Neznámé rody a znaky staré Moravy*, Brno 1983, s. 254–263. Podle zápisu o přijetí mezi moravské rytířstvo v roce 1629 se Jakartovští prokázali bližší neurčeným majestátem pro svého předka Františka (viz níže), tím mohl být ale i list z roku 1554.

96 Tato skutečnost je obsažena v „českém“ majestátu z následujícího roku – viz níže. C. BLAŽEK, *Der Abgestorbene Adel*, II., s. 53, uvedl mylně, že byl Jan povýšen společně se svým příbuzným Janem mladším a publikoval i nesprávné denní datum (10. září). J. PILNÁČEK, *Rody starého Slezska*, s. 110, č. 450, datoval listinu správně, mylně ji ale vztáhl pouze k osobě Jana mladšího.

97 Zcela nesprávně je v rodokmenu publikovaném v Karel VAVŘÍNEK (ed.), *Almanach českých šlechtických a rytířských rodů 2021*, Praha 2014, s. 213, uvedeno, že Jan mladší byl synem Jana staršího.

98 Moravský zemský archiv (dále jen MZA) Brno, fond A 3 – Stavovské rukopisy, i.č. 44, fol. 43r („Těž toho léta a na tom sněmě Jan starší, též Jan mladší strejcové Křížové Jakartovští z Sudic, předloživše potvrzení majestátu od někdy císaře Ferdinanda Prvního Francovi Křížovi, pradědu jich, daného, od tohoto císaře Jeho Mil[lo]s[ti] jim svědčíce, žádali, aby do starožitnosti rodů stavu rytířského přijati byli. Ale jsou s jejich dítkami rádně splozenejmi přijati mezi novotné rody a vykonali obyčejnou zvyklou přísahu. Však to nemá na újmu žádnou jich majestátu a nadání čeliti. Připověděli taky oba dva do soudu tohoto svato kunhutskýho víru katolickou přijíti“); M. ŠVÁBENSKÝ, *Knihy přijímání*, s. 265, č. 21.

99 MZA Brno, A 3 – Stavovské rukopisy, i.č. 44, fol. 47v – 48r; M. ŠVÁBENSKÝ, *Knihy přijímání*, s. 265, č. 25.

100 SAL, kniha č. 48, i.č. 21, fol. 271r – 275v; ČDK, sign. IV D 1, i.č. 752, kart. 445, Jakartowsky von Sudicz. Ne zcela správně interpretoval privilegium pro Jakartovského jako „Incolat im Rttstdt. für Böhmen“ Karl Friedrich von FRANK, *Standeserhebungen und Gnadeakte für das Deutsche Reich und die Österreichischen Erblande bis 1806 sowie kaiserlich österreichische bis 1823*, Band 2, Senftenberg 1970, s. 259.

k zemi,¹⁰¹ čímž formálně potvrdil svou příslušnost k moravské šlechtě (fakticky byl ale v zemi již řadu let usazený a vlastnil zde i nemalý majetek).¹⁰² V roce 1640 byl povolán jako přisedící do moravského zemského tribunálu¹⁰³ a o dva roky později pronikl i do sboru nejvyšších zemských úředníků Moravského markrabství, když zaujal post nejvyššího písaře. Z něj přešel v roce 1647 do úřadu podkomořího a konečně v roce 1649 se stal hofrychtěrem.¹⁰⁴

Jan starší byl nepochybně nejvýznamnější postavou svého rodu (podle Christiana d'Elverta byl „*ein glänzendes Meteor in der Geschichte seines Geschlechts*“¹⁰⁵), nepodařilo se mu ale splnit jedno ze základních poslání každého šlechtice – nezajistil pokračování rodu v mužské linii. Se svou chotí Annou Marií Soběkurskou ze Soběkur, ovdovělou Bukůvkovou z Bukůvky, zplodil toliko dvě dcery, Johanu Rosinu a Annu Helenu Kateřinu, které zdědily valnou většinu jeho majetku. Ve své závěti, sepsané nedlouho před smrtí, 21. prosince 1665, pamatoval ovšem také na tři své „strýce“, bratry Václava Františka, Karla a Viléma Erasma (pravděpodobně syny výše jmenovaného Jana mladšího a Apolonie Bartodějské z Bartoděj). Každému z nich měla být z pozůstalosti vyplacena částka 600 rýnských zlatých, prvně jmenovaný si navíc směl ponechat dvůr ve vsi Kobylí, který mohl díky velkorysosti svého bohatšího příbuzného užívat již předtím. O dvou mladších přitom testament uváděl, že v době jeho sepsání sloužili v císařské armádě „*unter dem Schneydawischen Regiment zu Ross*“, každý jako „*eine Leutenants Charge*“.¹⁰⁶

Nemůže být nejmenšího sporu o tom, že prostřední z bratrů je totožný s výše uvedeným druhým manželem Heleny Veroniky, rozené Rozhovské z Krucemburku. Jeho moravský původ byl reflektován v reverzu k zemi, žádný deskový majetek ale Karel v Moravském markrabství podle všeho nedoručil. Pokud se v reverzu psal „*na Mastrßdorfu*“, je potřeba to vnímat jako popis stavu faktického, nikoliv právního. Jinými slovy, Karel v Mistrovicích skutečně sídlil, ale nepatřilo mu tady nic – panství bylo formálně vlastnictvím jeho choti.

Reverz k zemi, který Karel Jakartovský 22. června 1673 zpečetil, se řadil mezi důležité právní kroky, jimiž byla v období raného novověku zakládána příslušnost privilegovaných osob k zemským stavovským obcím. Pro tuto příslušnost se v pobělohorské době postupně vžilo označení inkolát (*ius incolatus* – právo obyvatelské). Jeho prvotní právní úprava vykristalizovala ovšem již na konci 15. století, kdy byla pravomoc přijímat cizince do země, a tím jim umožnit nabývat deskových statků, svěřena zemským sněmům. Osoby, které se takového přijímacího aktu dočkaly, pak byly povinny slíbit, že nad sebou nebudou uznávat jiného pána

101 MZA Brno, fond G 7 – Listiny zemského soudu Brno, sign. II-175, i.č. 252, kart. 17.

102 Po polovině 17. století, v souvislosti se spory o pozůstalost po hraběti Jindřichovi Burianovi ze Žampachu, byl řádný inkolát Jakartovských v Moravském markrabství neúspěšně popřeh. Blíže Jiří DAVID, „*Alles von Rechts wegen*“. Sonda do právního života na Moravě v polovině 17. století, *Časopis Matice moravské* 1/CXXVII, 2008, s. 23, 25.

103 MZA Brno, fond C 1 – Tribunál – publica, č. 45, kart. 4; J. DAVID, „*Alles von Rechts wegen*“, s. 17.

104 Antonín BOČEK, *Přehled knížat a markrabat i jiných nejvyšších důstojníků zemských v markrabství moravském*. Brno 1857, nestr.

105 Ch. D'ELVERT, *Zur mähr.-schles. Adelsgeschichte*, XII., s. 42. K jeho osobě dále Vladimír BŘEZINA, *Rytířský stav v Čechách a na Moravě v raném novověku. Rod Bukůvků z Bukůvky od středověku do 20. století*, České Budějovice 2008, s. 29–33; Týž, *Tři šlechtičtí preceptoři. Jan Roháč z Tejna, Jan Opsimates, Jan starší Jakartovský ze Sudic*; in: Antonín Kostlán (ed.), *Semináře a studie k dějinám vědy*, Praha 2009, s. 340–345.

106 Ověřený opis závěti je v MZA Brno, fond C 2 – Tribunál – pozůstalosti, sign. J 7, kart. 74, fol. 17r–38v, odkazy ve prospěch Jakartovských jsou na fol. 34r.

než českého krále a že se budou řídit zemským právem. Tento slib měl jednak podobu ústní a skládal se před úřadem do desk zemských (příčemž docházelo i k jeho intabulaci), jednak písemnou. Tu představoval právě pergamenový revers s přivěšenou pečetí novopečeného obyvatele. Tento základní koncept zůstal v platnosti až do stavovského povstání, byť postupně (zejména na počátku 17. století) bylo přijato několik sněmovních usnesení, která celý proces přijímání do země dále upřesňovala a do jisté míry zpřisňovala.¹⁰⁷

Relativně decentralizovaná podoba českého státu v pozdním středověku a raném novověku byla důvodem, že i když již usnesení českého zemského sněmu z roku 1486 konstatovalo, že „obyvatelé markrabství moravského ani jiných zemí obyvatelé, kteříž jsou dědičně a věčně k království českému připojeni a vtěleni, že se ti za cizozemce nepokládají,¹⁰⁸ a totéž ustanovení bylo postupně přejímáno do jednotlivých zemských zřízení,¹⁰⁹ za členy české stavovské obce se Moravané, Slezané a Lužičané bez dalšího nepovažovali. Pokud se chtěli přistěhovat do Čech, nemuseli sice podstupovat přijímací proces na půdě zemského sněmu, i po nich se ale na druhou stranu požadovalo, aby složili revers a vykonali ústní příznání k zemi.¹¹⁰

K rozlišování skutečných cizinců a obyvatel vedlejších zemí České koruny se přihlásilo i Obnovené zřízení zemské v roce 1627, v jehož článku A 20 se konstatovalo, že „co se poddaných Našich v markrabství moravském, knížetstvích slezských a markrabství Horních a Dolních Lužic dotýče ... oni za žádný cizozemce v tomto dědičném království Našem českém, k kterémuž dotčené země vtělené jsou, jmíni a držáni býti nemají, za kterouž také příčinou aby se do téhož království českého vkupovati, anebo skrze jiné smlouvy a dovolené prostředky statky pozemské na sebe převozovati mohli, obzvláštního povolení královského nepotřebují“.¹¹¹ Pro úplnost dlužno dodat, že zmíněné královské povolení (vztahující se zpravidla zároveň na všechny země České koruny) nahradilo v souvislosti se všestranným posilováním panovnické moci původní přijímání sněmovní,¹¹² a že i obyvatelé Moravy a Slezska a do r. 1651 též obou

107 Předbělohorskému udělování obyvatelského práva (inkolátu) je věnována nedávno vydaná monografie Marek STARÝ, *Cizozemci a spoluobyvatelé. Udělování českého obyvatelského práva (inkolátu) v době předbělohorské*, Praha 2018, kde jsou i odkazy na starší literaturu.

108 Knihovna Národního muzea Praha, Rukopisy, sign. IA 1, fol. 168v. Usnesení bylo editováno v Archiv český čili staré písemné památky české i moravské, díl V., Praha 1862, s. 427–428, č. 32.

109 Petr KREUZ – Ivan MARTINOVSKÝ (eds.), *Vladislavské zřízení zemské a navazující prameny (Švatováclavská smlouva a Zřízení o ručnicích)*. Edice, Praha 2007, s. 222–223, čl. 432; J. JIREČEK – H. JIREČEK (eds.), *Codex iuris Bohemici*, IV.1.1., ZZ 1549, s. 156–158, čl. B 15, ZZ 1564, s. 506, čl. A 18. Obdobné normy lze najít v zemských zřízeních moravských – viz František ČÁDA (ed.), *Zemské zřízení moravské z roku 1535 spolu s tiskem z roku 1562 nově vydaným* (Historický archiv, číslo 50), Praha 1937, s. 112–113, čl. 100; Dalibor JANIŠ (ed.), *Práva a zřízení Markrabství moravského z roku 1545*, Brno 2006, s. 208, čl. 228; Jana JANIŠOVÁ (ed.), *Zřízení zemské Markrabství moravského z roku 1604*, Praha 2015, s. 388–389, čl. 140. Poprvé se ovšem tato právní úprava na Moravě objevila již ve sněmovním usnesení, a to v roce 1523. Dalibor JANIŠ (ed.), *Moravský zemský sněm na prahu novověku. Edice Památek sněmovních z let 1518–1570*. 1. Památky sněmovní I (Prameny k českým dějinám 16.–18. století, řada A, svazek I-1), Praha 2010, s. 105–106, č. 94.

110 Blíže M. STARÝ, *Cizozemci*, s. 57–66, 177–184.

111 H. JIREČEK (ed.), *Obnovené právo*, s. 28–31, čl. A 20.

112 K pobělohorskému udělování inkolátu srovnej především Bohumil BAXA, *Inkolát (a indigenát) v zemích koruny České od roku 1749–1848*, Praha 1909; nověji Jiří BRŇOVJÁK, K úřednímu procesu přijetí do zemské stavovské obce v období od vydání Obnovených zřízení zemských do poloviny 19. století a jeho písemnostem, in: Jiří Brňovjác a kol., *Nobilitace ve světle písemných pramenů* (=Nobilitas in historia moderna, Tomus II), Ostrava 2009, s. 121–140; Týž, *Šlechticem z moci úřední. Udělování šlechtických titulů v českých zemích 1705–1780* (=Nobilitas in historia moderna, Tomus VII), Ostrava 2015, zejm. s. 104–128.

Lužic¹¹³ byli stejně jako panovníkem vystaveni povinnosti vykonat ve smyslu článku A 2 v české dvorské kanceláři přísahu dědičné povinnosti a složit reverz k úřadu desk zemských. Až do vykonání těchto kroků jim neměly být v Čechách postupovány do držby žádná statky.

Přesně podle citovaných ustanovení se v roce 1673, po svém sňatku s ovdovělou Helenou Veronikou Knoblochovou z Krucemburku, zachoval Karel Jakartovský ze Sudic. Nejprve složil někdy ve druhé polovině května přísahu dědičné povinnosti (Erbhuldigung), na základě zvláštního císařského povolení ovšem nikoli ve Vídni v české dvorské kanceláři, jak Obnovené zemské zřízení předpokládalo, ale v Praze před místodržícími.¹¹⁴ Následně, 22. června, došlo k vydání reverzu a Karel se tak formálně stal obyvatelem Českého království. Jako zajímavost lze uvést, že Karel byl poslední, kdo reverz k zemi vystavil česky – dále se až do roku 1847 výhradně uplatňovala němčina.¹¹⁵

Na tom, že mistrovický statek zůstal výhradním majetkem jeho choti, se Karlovým zařazením mezi urozené obyvatele Českého království nic nezměnilo. Karlovi se ale jednak otevřela do budoucna možnost ho po manželce zdědit, jednak mohl společně s ní nabývat dalších deskových statků. Tato možnost se stala skutkem v roce 1681, kdy oba manželé uzavřeli 9. září kupní smlouvu se Zuzanou Helenou Bedaridovou z Golče a koupili od ní statek Mšené (dnes Mšené-lázně) v tehdejší Slánské kraji za 60 000 rýnských zlatých.¹¹⁶ Šlo o velmi značnou sumu a na první pohled se nabízí otázka, jak si ji držitelé nevelkého mistrovického statku mohli dovolit investovat. A to bez ohledu na to, že způsob jejího splácení byl neobyčejně benevolentní – v hotovosti zaplatili Karel Jakartovský a jeho choť při podpisu smlouvy pouze 15 000 zlatých plus 300 zlatých klíčného, zbylých 45 000 zlatých pak měli splácet podle svých možností a uvážení, přičemž jim na to byla smlouvou přiznána patnáctiletá lhůta. Uvedená velkorysost ale skrývala i čertovo kopýtko, neboť z nesplacené částky jim průběžně nabíhal úrok v obvyklé 5% výši, který měl být odváděn zcela pravidelně, a to dvakrát ročně.

Na chvíli se zdálo, že držba Mšeného manželi Jakartovskými bude mít jen velmi epizodický charakter. Již po několika měsících jim za ně Jan Kašpar svobodný pán Montani nabídl 63 000 zlatých a 300 zlatých klíčného a záhy došlo k dohodě, zachycené v kupní smlouvě z 21. července 1682, intabulované 16. ledna 1683.¹¹⁷ Dnes už se lze jen dohadovat, zda Karla Jakartovského a jeho choť motivovala pouze sama možnost vydělat obratem 3 000 zlatých, či zda mělo jejich rozhodnutí opětovného prodeje panství nějaké komplikovanější pozadí.

113 Jak známo, dostaly se obě Lužice ve dvacátých letech do držby saského kurfiřta Jana Jiřího I., jemuž byl v roce 1635 definitivně postoupeny jako dědičné léno. Teprve v roce 1651 (26. května) bylo ale vydáno nařízení, jež se vztahovalo konkrétně k osobě Jana Bedřicha z Glichu a Miltic, pro futuro ale stanovilo též obecně, že se Lužičané nesmějí v jiných zemích České koruny usazovat bez speciálního královského povolení. Text nařízení viz Johann Jakob WEINGARTEN (ed.), *Codex Ferdinando-Leopoldino-Josephino-Carolinus*, Prag 1720, s. 280, č. 152.

114 Dochovaný list císaře Leopolda I. adresovaný pražským místodržícím nese datum 17. května 1673. SM, sign. J 21/J 3, i.č. 1530, kart. 1013. V jeho naraci se objevuje odkaz na Karlovu žádost, „*aby on, dojdouce let svých právních, netoliko přísahu dědičné poddané věrnosti, obnoveným zřízením zemským království Našeho dědičného českého vyměřenou, Nám jakožto králi a pánu země příslušející před vámi vykonati, ano i jinší requisita k zemi praestirovati mohl*“. Je ovšem nepochybné, že Karel dosáhl „let právních“, tj. zletilosti (20 let) mnohem dříve a textu misivu je proto třeba rozumět tak, že v době podání žádosti byla již podmínka zletilosti dávno naplněna.

115 RZ, i.č. 680–1253.

116 DZV 395, fol. O 22r – O 24v (do desk vloženo 17. ledna 1682).

117 DZV 396, fol. G 16v – G 21v.

Každopádně ale celá transakce, byť už byla vložena do desk zemských, nakonec ztroskotala. Montani, jehož hlavním sídlem byla Světlá nad Sázavou, patřil totiž k těm šlechticům, kteří si nedokázali ohlídat své výdaje. V době, kdy uzavíral smlouvu na Mšené, byl už samý dluh a splácení kupní ceny zajistil na statcích, které již byly zatížené jinými jeho závazky. N dlouho nato byl navíc nařízen komisionální rozprodej jeho statků.¹¹⁸ Proti koupi Mšeného tak protestovali jak věřitelé, tak později i úpádčova manželka Anna Marie, rozená z Aldringen.¹¹⁹ Nakonec se tedy Mšené po složitých a poměrně zdlouhavých jednáních znovu vrátilo do rukou Jakartovských.¹²⁰

Z hlediska dějin Mistrovic bylo toto rozšíření nemovitého majetku Jakartovských velmi důležité. Mšenský statek byl v první řadě podstatně rozsáhlejší. Samotná kupní smlouva, na jejímž základě ho Karel a Helena Veronika nabyli, není v tomto ohledu příliš konkrétní a uvádí spíše namátkou, že k panství patřil zámek, poplužní dvůr a tři výsadní krčmy. O něco málo sdílnější je další kontrakt s Janem Kašparem Montanim. Především ale o velikosti mšenského statku vypovídá dílčí cedule z roku 1663, kdy ho z rodového vlastnictví obdržel jako svůj podíl Bohuslav Blažej Malovec z Malovic, první manžel Zuzany Heleny z Golče, znovu provdané Bedaridové.¹²¹ Z poměrně podrobně sestaveného rozdílu je patrné, že kromě samotného Mšeného patřily ke statku dvě další vesnice (Vrbice a Podolí), štěpnice s bývalou bažantnicí, ovčín, dvě chmelnice, sýpka, sladovna a pivovar a další příslušenství. Celkem vypovídající srovnání Mšeného a Mistrovic nabízí nedatovaný berní soupis, vzniklý na konci 17. století (nejspíše v roce 1691): zatímco na Mšeném přiznával Karel 13 a 1/4 osedlého, mistrovický statek byl pro berní účely oceněn na 3 a 7/8 osedlého.¹²² Mimochodem o poznání skromnější než o necelé půlstoletí dříve v berní rule.

Za druhé pak ve Mšeném stál renesanční zámek, který vznikl přestavbou původní tvrze někdy kolem roku 1600, kdy mšenský statek získal Jan Zbyněk Zajíc z Házmburka.¹²³ I když se v průběhu 17. století v pramenech opakovaně uvádí jako sešlý,¹²⁴ dozajista šlo o rezidenční objekt podstatně rozsáhlejší a reprezentativnější, než jaký představovala malá mistrovická tvrz. Je tedy nasnadě, že se Karel Jakartovský a jeho choť okamžitě do Mšeného přestěhovali a Mistrovice fakticky poklesly ze samostatného rytířského statku na doplňkové, a navíc značně odlehlé příslušenství statku mšenského.

Zisk Mšeného otevřel Karlovi Jakartovskému i možnost zapojit se poměrně významným způsobem do české zemské správy, a to na postu hejtmána slánského kraje za rytířský stav.

118 A. SEDLÁČEK, *Hradý*, XII., s. 286.

119 Přímo u intabulace kupní smlouvy jsou vlepené listy s odporem Františka Václava Pachty z Rájova. K aktivitě Montaniho manželky viz materiály z roku 1686, uložené v ANM Praha, fond Genealogická sbírka H, kart. H23, Jakardovský ze Sudic a kart. H 41, Montani.

120 Materiály k tomuto sporu jsou v NM, sign. M 247/2. Velmi zjednodušeně a částečně zkráceně zachytili posloupnost majitelů Mšeného Michal NAVRÁTIL, *Lázně Mšené u Budyně n. O.*, Praha 1914, s. 40–41, a David MIKOLÁŠ, *Mšené-lázně. Příspěvek k dějinám místní tvrze*, in: *Archeologie severozápadních Čech. Sborník k počtě Milanu Zápotockému*, Ústí nad Labem – Teplice – Roudnice nad Labem 2019, s. 219.

121 DZV 73, fol. H 24v – J 3v. Vklad do desk nechala v roce 1666 po Blažejově smrti provést právě jeho choť a dědička.

122 Österreichische Staatsarchiv Wien, fond Haus-, Hof- und Staatsarchiv, Handschriftensammlungen, sign. W 996, fol. 43r.

123 Posledním příspěvkem k dějinám tohoto panského sídla je studie D. MIKOLÁŠ, *Mšené-lázně*, s. 213–237.

124 Rudolf ANDĚL a kol., *Hradý, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku* [III]. Severní Čechy, Praha 1984, s. 335.

Jakkoli se v pobělohorské době začala ve správní praxi zvolna prosazovat převaha „předních hejtmanů“ z řad vyšší šlechty, formálně byl i rytířský hejtman plnoprávným vykonavatelem veškerých, poměrně rozsáhlých kompetencí, které k hejtmanskému úřadu příslušely. Od poloviny 17. století byly s hejtmanstvím spojeny pevně dané úřední příjmy a v neposlední řadě přinášelo svému nositeli nezanedbatelnou prestiž.¹²⁵ Karel se na ně dostal na počátku roku 1691, kdy ho na ně císař Leopold povolal namísto zesnulého Jana Ondřeje Kotvice z Kotvic a na Hostouni.¹²⁶ V úřadu byl pak každoročně obnovován až do roku 1697.¹²⁷ Je ovšem třeba dodat, že Jakartovskému situaci značně ulehčovala skutečnost, že ve slánském kraji měl panovník k dispozici jen minimum vhodných kandidátů na tento post, což je patrné z dochovaného aktového materiálu.¹²⁸ Z roku 1697 pochází i marginálie k Jakartovského držbě mistrovického zboží: toho roku propustil Václavovi Vojtěchovi Valkounovi z Adlaru svého tamního poddaného Eliáše Martina.¹²⁹

Karel Jakartovský ze Sudic, pán na Mšeném a Mistrovicích, od roku 1673 obyvatel Českého království a bývalý hejtman Slánského kraje, zemřel na mšenském zámku 20. května 1706.¹³⁰ Podle matričního zápisu se údajně dožil vysokého věku 81 let a pohřben byl 27. května v kryptě kostela Nanebevzetí Panny Marie v nedalekých Charvatcích.¹³¹ S Helenou Veronikou zplodil tři dcery – Markétu Žofii, Kateřinu Františku a Annu Alžbětu Kateřinu.¹³²

Nejstarší byla podle všeho Markéta Žofie, která se v prvním loži provdala za Františka Leopolda Keka ze Švarcpachu, potomka německého rodu, který získal český inkolát na konci

---

125 Dodnes nepřekonané je z hlediska poznání krajské správy do nástupu Marie Terezie syntetické zpracování Bohuš RIEGER, *Zřízení krajské v Čechách*. Část I. Historický vývoj do r. 1740, Praha 1894; k vzájemnému poměru mezi oběma hejtmany v době pobělohorské viz zejm. s. 260–262. Zejména personálními otázkami se zabývá novější monografie Helena SEDLÁČKOVÁ, *Krajští hejtmáné v Čechách (1623) 1641–1849. Personální obsazení*, Praha 2021.

126 SM, sign. K 26/1/IV, i.č. 1605, kart. 1131, fol. 99r – 99v (16. ledna 1691). V létě roku 1691 při obnovování krajských hejtmanství byl Jakartovskému úřad ponechán. *Ibid.*, fol. 54r.

127 Srovnej SM, sign. K 26/1/IV, i.č. 1605, kart. 1131, fol. 65v (1692), 79v (1694), 82v, 88v a 90v (1695); sign. K 26/1/V, kart. 1132, fol. 27r (1694); sign. K 26/1/VI, kart. 1132, fol. 181v (1696); sign. K 26/2, kart. 1133, fol. 247v (1696). V roce 1698 převzal úřad Jan Rudolf Renn z Rennu. *Ibid.*, sign. K 26/1/VI, kart. 1132, fol. 154r, 183v. Časové rozpětí 1691–1697 uvádí i H. SEDLÁČKOVÁ, *Krajští hejtmáné*, s. 292.

128 V prvotních návrzích na obsazení hejtmanství, předkládaných pražskému místodržitelství (odkud putovala upravená dobrozdání do Vídně) se objevují poznámky „*není tam jiného na ten čas*“ (1692), resp. „*není tam žádného jiného stavu rytířského spůsobného*“ (1695). SM, sign. K 26/1/IV, i.č. 1605, kart. 1131, fol. 65v.

129 Srovnej materiálu uložené v NM, sign. M 159/1.

130 Dále citovaný úmrtní zápis obsahuje pouze den pohřbu, datum smrti je obsaženo v listu krajského hejtmána Václava Valkouna z Adlaru, uloženého v NM, sign. J 89/2.

131 SOA Litoměřice, fond Sbírka matrik Severočeského kraje, sign. L 47/1, i.č. 2522, s. 31 („*Pohřben pan Karel, J[eho] M[ilost] pán na Mšeným, pan Jakrdovský z Sudic, stáří jeho věku totiž 81. rok. Pochován u matičky Boží Nanebevzetí Panny Marie, v kostele ve sklípku. Kterýžto poručil chrámu Páně na interese peněz v sumě tři sta na světlo*“). Již dříve (8. března 1696) bylo do matriky rovněž zapsáno, že ve Mšeném zemřel ve věku zhruba 70 let a v Charvatcích byl pohřben Václav Jakartovský, „*J[eho] M[ilost] P[ána] bratr*“.*Ibid.*, s. 7. Jde nepochybně o výše zmíněného Václava Františka, kterému byl v roce 1667 odkázán dvůr v Kobylí. O ten přišel v roce 1683, když zabil Jana Kubiska, poddaného hraběte z Oprštorfu, a v obavě před trestem uprchl do uherské Holiče, načež byl dvůr zkonfiskován. Karel OTÁHAL – Oldřich FRANC, Svobodné dvory v Kobylí, in: Emil Kordiovský a kol., *Kobylí, dědina...* (=Knižnice Jižní Moravy, sv. 29), Kobylí 2002, s. 97. Jak patrně, vrátil se Václav posléze do Čech a žil v domácnosti svého šťastnějšího mladšího bratra.

132 Kromě nich zařadil mezi Karlovo potomstvo K. VAVŘÍNEK (ed.): *Almanach*, s. 215, též syny Erazima a Josefa Jana. Ti byli ale potomky Karlova bratra Viléma Erasma.

16. století.¹³³ Manželé žili společně s Markétinými rodiči na Mšeném, kde se jim v letech 1699–1701 narodily tři děti.¹³⁴ V roce 1703 (21. září) ale František Leopold na mšenském zámku ve věku zhruba čtyřiceti let zemřel. V matričním zápise je uveden jako „*p[án] na Mšeným*“,¹³⁵ což signalizuje, že se na řízení panství fakticky podílel. Formální vlastnické právo ale nadále přináleželo pouze jeho tchánovi a tchyni. Ovdovělá Markéta se pak již 25. listopadu 1704 znovu provdala za Ferdinanda Xavera Františka Saura (Sauera), o němž se v matrice uvádí, že pocházel z bavorského města Řezno („*ex Imperio Ratisbona[m]*“).¹³⁶ Stejně jako František Leopold Kek, nepřicházel ani Ferdinand Saur na Mšené jako bohatý ženich, přinášel ale kapitál sociální, neboť byl nositelem titulu svobodného pána, a patřil tudíž k vyšší šlechtě.

Druhá v pořadí dle stáří byla zřejmě Kateřina Františka, jejímž manželem se stal příslušník starobylého českého rytířského rodu, Jan Petr Dejm ze Stříteže. Ten zdědil v roce 1683 společně s bratrem Janem Jindřichem statek Čížová poblíž Písku¹³⁷ a v roce 1685 se o něj rozdělili tak, že pro Jana Petra byl oddělen drobný statek Bošovice, zatímco Čížovou s dalším příslušenstvím si vybral mladší Jan Jindřich.¹³⁸ Ten ji ale již v roce 1690 (9. září) prodal za 34 500 zlatých Janu Petrovi, který tak otcovský statek znovu sjednotil.¹³⁹ Ještě předtím se ale Jan Petr oženil s Kateřinou Františkou, neboť první dítě (dcera Helena Ludmila Rozálie) se jim narodilo ještě na podzim roku 1689 na Bošovicích.¹⁴⁰ V rychlém sledu následovalo 13 dalších.¹⁴¹ V tomto případě se nabízí i pravděpodobná odpověď na otázku, jak došlo k seznámení mladého páru – v pozadí byly patrně kontakty Dejmů s příbuznými nevěstiny matky z rodu Rozhovských z Krucemburku, jimž od roku 1667 patřil drobný statek Kožlí, který s Čížovou sousedil.

Nejmladší z dcer Karla Jakartovského a Heleny Veroniky z Krucemburku byla patrně Anna (Alžběta) Kateřina, neboť ta se vdala až s odstupem po svých sestřích. Všechny tři zřejmě slavily svatební veselí na mšenském zámku, resp. v kostele Nanebevzetí Panny Marie v Charvat-

133 Blíže M. STARÝ, *Cizozemci*, s. 385–389.

134 Byli to synové Jan Josef Antonín (kř. 14. června 1699) a František Karel Václav (kř. 18. dubna 1700) a dcera Viktorie Marie Veronika (kř. 26. prosince 1701). SOA Litoměřice, Sbirka matrik Severočeského kraje, sign. L 47/1, i.č. 2522, s. 27, 33, 42. Prvorozenožen se zřejmě týká zápis o pohřbu Jana Ignáce (sic!), který měl zemřít ve věku 5/4 léta, ze dne 12. září 1700. *Ibid.*, s. 16.

135 SOA Litoměřice, Sbirka matrik Severočeského kraje, sign. L 47/1, i.č. 2522, s. 23.

136 SOA Litoměřice, Sbirka matrik Severočeského kraje, sign. L 47/1, i.č. 2522, s. 16.

137 Jejich otec Václav Mikuláš Dejm ze Stříteže zemřel na zámku v Čížové 14. června 1683. SOA Třeboň, fond Sbirka matrik Jihočeského kraje, sign. Čížová 1, i.č. 983, fol. 140r.

138 Podrobné dílčí cedule byly intabulovány do DZV 76, fol. N 20v – O 16v (čížovský díl) a O 17r – P 6v (bošovický díl).

139 DZV 401, fol. E 16v – E 20v.

140 Pokřtěno bylo 18. září 1689. SOA Třeboň, Sbirka matrik Jihočeského kraje, sign. Čížová 1, i.č. 983, fol. 39r.

141 Druhá dcera, Anna Barbora Markéta, přišla rovněž na svět ještě v Bošovicích a pokřtěna byla 18. července 1690. Z dalších dětí narozených již na Čížové zachycují matriky Václava Zikmunda (kř. 13. září 1691), Jana Petra Adama (kř. 31. srpna 1692), Barboru Annu (kř. 9. října 1693), Annu Barboru Rosálii (kř. 22. října 1694), Annu Johanu (kř. 28. ledna 1697), Josefa Karla (kř. 10. února 1698), Annu Kateřinu Eleonoru (kř. 26. července 1699), Polyxenu Eleonoru Josefu (kř. 4. dubna 1701), Jana Václava Jakuba (kř. 26. června 1702), Václava Jana (kř. 26. září 1703), Františka Jana Mikuláše (kř. 16. září 1706) a Josefa Mikuláše Hynka (kř. 21. srpna 1710). SOA Třeboň, Sbirka matrik Jihočeského kraje, sign. Čížová 1, i.č. 983, fol. 39r, 44v, 49r, 53r, 58r, 60v, 69r, 73v, 81v, 90r; sign. Čížová 2, i.č. 984, fol. 7r, 15v, 40v – 41r, 60r. Z nich zemřeli v raném věku a byli v Čížové pohřbeni Anna Barbora Markéta (3. dubna 1691), Barbora Anna (10. října 1693), mrtvě narozený syn (9. října 1695), Václav Zikmund (16. března 1698) a František Jan Mikuláš (3. června 1708). SOA Třeboň, Sbirka matrik Jihočeského kraje, sign. Čížová 1, i.č. 983, fol. 150r, 154r, 157r, 159v; sign. Čížová 12, i.č. 994, fol. 200v.

cích, kam bylo Mšené přifařeno. Tamní matriky se však dochovaly teprve od roku 1693, přičemž obě starší dcery se stihly provdat již před tímto datem. Úřední zápis se tak dochoval až o sňatku Anny Kateřiny, která se 23. listopadu 1694 provdala za rytíře Františka Diviše Koce z Dobrše.¹⁴² V charvateckém chrámu byly v následujících dvou letech pokřtěny i dvě nejstarší děti tohoto páru a později i další syn,¹⁴³ dalších šest dětí se narodilo v Hlavňovicích.¹⁴⁴ Opět lze hypoteticky usuzovat, jak mohlo nejspíše k seznámení manželů dojít. V roce 1693 se Norbert Václav Koc z Dobrše stal manželem Heleny Magdaleny Dejmové ze Stříteže. Nevěsta byla sestrou Jana Petra Dejma, pána na Čížové, a v čížovském chrámu se také obřad odehrál.¹⁴⁵ Nepochybně došlo při této příležitosti k bližšímu seznámení širších rodin Koců z Dobrše a Dejmů ze Stříteže. A vzhledem k tomu, že manželkou Jana Petra Dejma již v této době byla Kateřina Františka Jakardovská, seznámili se v rámci rodinných styků dříve či později také Norbertův mladší bratr František Diviš a Kateřinina mladší sestra Anna Alžběta Kateřina.

Každopádně, Karel Jakartovský zemřel v roce 1706 bez posledního pořízení¹⁴⁶ a dědičkami se tedy staly rovným dílem jeho dcery. Tato skutečnost ale platila pouze ve vztahu k mšenskému statku, neboť Mistrovice, jak již bylo výše zdůrazněno, byly výhradním majetkem Karlovy manželky Heleny Veroniky. Ta ho přitom již krátce před manželovou smrtí prodala prvorozené Markétě Žofii. Kupní smlouva, která byla do desk zemských vložena až po více než dvou letech (11. května 1708), nese datum 1. ledna 1706.¹⁴⁷ Na první pohled nehraje skutečnost, že prodávající je v ní označena jako „*Helena Veronica Verwittibte Jakordowskyn von Sauditz*“, přičemž v daném momentu ještě vdovou ve skutečnosti nebyla (její choť zemřel až 20. května téhož roku). Vysvětlení je patrně třeba hledat v tom, že při prepisu textu smlouvy do deskového kvaternu již byla reflektována aktuální situace z roku 1708. To, že k uzavření smlouvy došlo ještě za života Karla Jakartovského, potvrzuje i skutečnost, že týden před jeho smrtí (13. května 1706) se Markéta Žofie objevila jako „*pani [na] Mastersdorfě*“ i v jednom z křestních zápisů v charvatecké matrice.¹⁴⁸

142 SOA Litoměřice, Sbirka matrik Severočeského kraje, sign. L 47/1, i.č. 2522, s. 3.

143 Syn Jan Karel Tadeáš byl pokřtěn 25. září 1695, dcera Františka Mechtilda 7. října 1696, další syn Jan Jindřich Tomáš 29. prosince 1699. SOA Litoměřice, Sbirka matrik Severočeského kraje, sign. L 47/1, i.č. 2522, s. 9, 14 a 30. V matrice je též zápis o pohřbu prvorozeného Jana Karla Tadeáše dne 28. října 1695. Ibid., s. 6.

144 Rosálie Anastázie (kř. 31. 8. 1698), Marie Eleonora Barbora (kř. 8. dubna 1701), Jan Václav Josef (kř. 25. května 1702), Johana Antonie Barbora (kř. 15. května 1703), Johana Barbora (9. června 1708) a Jan Hynek Vilém (kř. 31. července 1709). SOA Plzeň, fond Sbirka matrik západních Čech, sign. Velhartice 05, fol. 44r, 57v, 61r; sign. Velhartice 06, fol. 23r, 48r, 52r. Podle matričních zápisů zemřely v Hlavňovicích a ve Velharticích byly pohřbeny následující děti: Jan Jindřich Tomáš (21. dubna 1700), Jan Václav Josef (2. září 1702 – křestní jméno není v zápise uvedeno), Johana Antonie Barbora (24. října 1705 – křestní jméno není v zápise uvedeno), Johana Barbora (3. září 1708 – křestní jméno není v zápise uvedeno). Ibid., fol. 106v, 108r, 109r, 110v.

145 SOA Třeboň, Sbirka matrik Jihočeského kraje, sign. Čížová 1, i.č. 983, fol. 110v. Denní datum není v zápisu bohužel uvedeno. Předchozí zachycený sňatek se odehrál 25. ledna, následující 9. srpna.

146 NM, sign. J 89/2 („ohne Hinterlassung eines Testaments“, resp. „hat sich zwar kein Testament oder ordentliches Codicill befunden“).

147 DZV 411, fol. Q 24v – Q 28r.

148 SOA Litoměřice, Sbirka matrik Severočeského kraje, sign. L 47/1, i.č. 2522, s. 70.

Mistrovický statek byl v uvedené smlouvě oceněn poměrně vysoko, na 19 000 zlatých. Z nich musela ovšem Markéta Žofie své matce hotově zaplatit toliko 6 666 zlatých; zbytek představoval její budoucí podíl na mateřském dědictví, kterého se v kupní smlouvě ve prospěch svých sester zřekla.

Po otcově smrti pak Markéta Žofie převzala i statek Mšené, přičemž na ni ovšem přešla i povinnost vyplatit obě zbylé sestry. S tím zřejmě souvisí její zadlužení, které naznačují i některé zápisy v zemských deskách, pocházející z let 1708–1709.¹⁴⁹ V té době byl ovšem již formálním spoluvlastníkem Mistrovic i Mšeného Markétin druhý manžel Ferdinand Xaver František svobodný pán Saur, jemuž Markéta Žofie deskovým zápisem datovaným 28. června 1708 polovinu všeho svého jmění z manželské lásky věnovala.¹⁵⁰ Ještě než se tak stalo, musel ovšem i Ferdinand Saur náležitě upravit svoje právní poměry, tedy musel se stát řádným obyvatelem Českého království. Udělení inkolátu ze strany panovníka (císaře Josefa I.) se dočkal 11. března 1707, společně s potvrzením stavu svobodných pánů.¹⁵¹ Následně složil přísahu dědičné poddanosti a 14. listopadu též zpečetil a k deskám zemským odevzdal německy psaný reverz k zemi.¹⁵² Jeho zařazení mezi českou šlechtu se symbolicky dovršilo v roce 1711, kdy byl Saur po vzoru svého tchána povolán do úřadu hejtmana Slánského kraje, ovšem pochopitelně nikoli za rytířský, nýbrž za panský stav.¹⁵³

V době, kdy svobodný pán Saur přebíral krajské hejtmanství, už ale Mistrovice jemu a jeho choti Markétě Žofii nepatřily. Lze předpokládat, že hlavním důvodem byly jejich závazky vůči Markétiným sestrám, k jejichž řešení nebyly půjčky dostatečným a ostatně ani příliš šťastným prostředkem. Naproti tomu odprodej odlehle vesnice na Litoměřicku dával v tomto ohledu velmi dobrý smysl. A tak Ferdinand a Markéta Saurovi prodali Mistrovice smlouvou uzavřenou dne 1. září 1710 a intabulovanou již 18. září téhož roku Anně Ludmile Františce Wallbrunnové za 22 000 zlatých plus 200 zlatých klíčného.¹⁵⁴ Pokud jde o pozůstalou vdovu po Karlovi Jakartovském, Helenu Veroniku rozenou Rozhovskou, ta se odstěhovala do jižních Čech ke své prostřední dceři Kateřině Františce Dejmové. Na dejmovské Čížové také zemřela a byla 18. června 1713 pohřbena v kostele sv. Jakuba nad vsí.¹⁵⁵

149 Od Anny Leopoldiny a Kateřiny Veroniky Čejkových z Olbramovic si Markéta Žofie vypůjčila 1 900 zlatých (v intabulaci je nesprávně jmenována jako Anna Markéta), u dalšího závazku ve výši 3 000 zlatých vůči Václavovi Norbertovi Oktaviánovi Kinskému vystupují jako spoludlužníci společně s manželem. DZV 227, fol. F 14r – F 15v; DZV 228, fol. Q 15r – Q 17r.

150 DZV 468, fol. Q 17v – Q 18v. Forma darování byla výslovně volena tak, aby byl naplněn článek M 41 Obnověného zřízení zemského. Viz H. JIREČEK (ed.), *Obnověné Právo*, s. 390–391, čl. M 41.

151 SAL, kniha č. 111, i.č. 46, fol. 353r – 358r (konfirmace stavu svobodných pánů) a 365r – 367v (inkolát). Srovnej též materiály shromážděné v ČDK, sign. IV D 1, i.č. 752, kart. 484, von Sauer, kde je kromě opisu obou těchto dokumentů též Ferdinandova žádost panovníkovi z roku 1705, ověřený opis diplomu Leopolda I. pro Jana Adama a Františka Vavřince Saury a koncepty dvou panovníckých pokynů, adresovaných 11. března 1707 pražským místodržícím a slezskému vrchnímu úřadu. V materiálech osciluje transkripce rodového jména mezi Saur a Sauer.

152 RZ, i.č. 807.

153 Hejtmanem byl jmenován na počátku roku 1711 a post si podržel až do roku 1714, kdy byl Slánský kraj zrušen a jeho území bylo zahrnuto do kraje rakovnického. SM, sign. K 26/1/IV, i.č. 1605, kart. 1131, fol. 43r, 49v, 75v, 77v, 78v; H. SEDLÁČKOVÁ, *Krajští hejtmané*, s. 246; Jan JANÁK – Zdeňka HLEDÍKOVÁ – Jan DOBEŠ, *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*, Praha 2005, s. 134. Ještě krátce před reformou byl z Prahy navrhován k obnově pro další rok – viz SM, sign. K 26/3, i.č. 1605, kart. 1135, fol. 33v.

154 DZV 413, fol. G 24v – G 30r.

155 SOA Třeboň, Sběrka matrik Jihočeského kraje, sign. Čížová 12, i.č. 994, fol. 214r.

Markéta Žofie porodila Ferdinandu Saurovi v letech 1705–1713 ve Mšeném šest dalších potomků¹⁵⁶ a zemřela v poměrně mladém věku na jaře roku 1716; pohřbena byla v Charvatcích 7. dubna 1716.¹⁵⁷ Podobně jako její otec, nezanechala ani ona poslední vůli, zato však po ní zůstala celá řada dětí ze dvou manželství. Ty z druhého podléhaly pochopitelně nadále otcovské moci Ferdinanda Saura, poručníci sirotků, jež Markéta porodila Františkovi Leopoldovi Kekovi ze Švarcpacehu, se stala jejich teta Kateřina Běšínová ze Švarcpacehu. Pokud jde o statek Mšené, polovina patřila na základě postoupení z roku 1708 Ferdinandovi Saurovi, o druhou se měli rozdělit Markétini přeživší mužští potomci – František Karel Kek ze Švarcpacehu z prvního a Norbert Saur z druhého manželství.¹⁵⁸ Toto právní uspořádání ale dozajista nebylo optimální, a tak již na počátku roku 1717 došlo k prodeji mšenského panství Marii Josefě hraběnce z Martinic. Ta za ně podle smlouvy datované 10. ledna 1717 zaplatila 77 800 zlatých.¹⁵⁹

Po smrti Markéty Žofie se Ferdinand Saur hned v roce 1716 (23. listopadu) v Klatovech znovu oženil s Barborou z Hrobčic, ovdovělou Pinnovou,¹⁶⁰ a po její brzké smrti v Praze u svatého Jakuba s Marií z Ostešova.¹⁶¹ Ani jeho třetí manželství netrvalo dlouho – tentokrát to ovšem byl sám Ferdinand, který počátkem roku 1721 zemřel (podle matričního zápisu ve věku 45 let) a 31. ledna byl pohřben v kryptě staroměstského kostela svatého Havla.¹⁶²

Po úplnost se sluší doplnit ještě zbývající životopisná data Markétiných sester a jejich manželů. Jan Petr Dejm ze Stříteže na Čížové zemřel 10. června 1717, údajně ve věku 53 let, a pohřben byl v kostele Zvěstování Panny Marie „na Trávníčku“ v Novém Městě pražském, kde se dochoval jeho mramorový náhrobník.¹⁶³ Statek Čížová prodal jeho syn Václav Hynek v roce 1726.¹⁶⁴ O dalších osudech jeho vdovy Kateřiny Františky rozené Jakartovské není prakticky nic známo. Podle matričního zápisu zemřela 17. listopadu 1735 v Klatovech a byla pohřbena do nové krypty tamního chrámu Narození Panny Marie.¹⁶⁵

Pokud jde o Františka Diviše Koce z Dobrše, pána na Hlavňovicích a Kalenicích, ten se podle matričního zápisu dožil 58 let a 29. července 1718 byl pochován v Sušici do krypty kapucínského kláštera.¹⁶⁶ Z dětí, které zplodil s Annou Alžbětou Jakartovskou, ho přežil pouze

---

156 Byli to Marie Anna Alžběta (kř. 13. 9. 1705), Jiří Matyáš Arnošt (kř. 1. 3. 1708), Konstancie Polyxena Barbora (kř. 21. 2. 1709), Jan Josef Adam (kř. 18. 1. 1711), Ludvika Mariana Josefa (kř. 6. 3. 1712) a Norbert (kř. 3. 8. 1713). SOA Litoměřice, Sběrka matrik Severočeského kraje, sign. L 47/1, i.č. 2522, s. 66, 84, 89, 102, 111, 123. Z nich v dětském věku zemřeli Jiří Matyáš Arnošt (pohř. 9. 4. 1708) a Jan Josef Adam (pohř. 29. 8. 1711). *Ibid.*, s. 39 a 48.

157 SOA Litoměřice, Sběrka matrik Severočeského kraje, sign. L 47/1, i.č. 2522, s. 60.

158 České zemské právo v této době nadále preferovalo jako dědice potomky mužského pohlaví, dcery měly svůj podíl na rodinném majetku obdržet při sňatku ve formě věna. Norbert Saur se o dědictví po ab intestato zemřelých rodičích přihlásil u úřadu desk zemských po dosažení plnoletosti v roce 1735. DZV 481, fol. F 10r.

159 DZV 493, fol. D 1r – D 8r.

160 SOA Plzeň, Sběrka matrik západních Čech, sign. Klatovy 04, s. 59.

161 Archiv hlavního města Prahy (dále jen AHMP) Praha, fond Sběrka matrik, sign. JAK O2, fol. 17v.

162 AHMP Praha, Sběrka matrik, sign. HV Z1, s. 129.

163 Kaspar PILAT, *Materialien zur diplomatischen Genealogie des Adels der österreichischen Monarchie*, I. Band, Prag 1812, s. 373–374.

164 DZV 499, fol. H 19r – H 25r. Prodej panství byl ovšem domluven již Janem Petrem, a to z důvodu jeho neúnosného zadlužení. Srovnej DZV 491, fol. N 29r – O 6r, DZV 494, fol. G 30v – H 12v.

165 SOA Plzeň, Sběrka matrik západních Čech, sign. Klatovy 05, s. 315.

166 SOA Plzeň, Sběrka matrik západních Čech, sign. Velhartice 05, fol. 118v.

nejmladší syn Jan Hynek a dvě dcery, Františka Mechtilda a Helena Barbora (podle křestního zápisu ovšem správně Marie Eleonora Barbora). Mezi ně a pozůstalou choť rozdělil František Diviš závětí, jež byla sepsána 4. května 1718 a intabulována 2. prosince 1718, svůj majetek.¹⁶⁷ Anna Alžběta byla naživu ještě v roce 1729, kdy předala na základě smlouvy z 26. září 1729 statky Hlavňovice (pozůstalost po manželovi) a Kalenice (jehož byla majitelkou ona sama) Janu Hynkovi.¹⁶⁸ Ten měl vyplatit 11 250 zlatých starší a 15 500 mladší sestře.¹⁶⁹ Posledně jmenovaná pak v roce 1735 od Jana Hynka statek odkoupila za 30 000 zlatých.¹⁷⁰ Další osudy Anny Alžběty a datum její smrti nelze prozatím upřesnit.

4. Wallbrunnové (1710–1764)

Jak již bylo výše uvedeno, koupila Mistrovice v roce 1710 za 22 000 zlatých a dalších 200 zlatých klíčného Anna Ludmila Františka Wallbrunnová. Ta pocházela z původně tyrolského rodu Proyů z Geislerberku, který získal šlechtictví v 16. století a český inkolát v roce 1601, kdy ho zemský sněm udělil hejtmanovi panství oseekého kláštera Kryštofovi Proyovi († 1607) a jeho příbuznému Pankráčovi. Znovu pak byl mezi českou šlechtu v roce 1651 přijat Jan Jiří Proy († 1669), později hejtman žateckého kraje.¹⁷¹ Samotná Anna Ludmila byla dcerou Jana Kašpara Proye († 1694), rady úřadu nejvyššího purkrabství, a jeho první manželky Ludmily Frebonie Kotvové z Freienfeldu († 1677).¹⁷²

O majetkových poměrech, z nichž Anna Ludmila vzešla, vypovídá výmluvně smlouva o rozdělení pozůstalosti jejího otce, uzavřená 4. března 1695 a do desk vložena 10. června

167 Originál závětí je ÚDZ-L, i.č. 2425, kart. 69; intabulace viz DZV 279, fol. H 1r – H 4r. Testament byl ještě doplněn kodícilem, sepsaným 30. května a intabulovaným ibid., fol. H 4r – H 6v.

168 Kalenice koupila Anna Alžběta v roce 1702 za 26 600 zlatých. DZV 411, fol. G 22r – G 25r.

169 DZV 199 H 15v – H 19r. Anně Alžbětě mělo každé z dětí vyplácet až do její smrti ročně částku 300 zlatých. K dějinám Hlavňovic v této době přehledně též Jiří ÚLOVEC, *Tvrze a zámky v Horním Staňkově, Hlavňovicích a Přestanících, Zlatá stezka. Sborník Prachatického muzea 7*, 2000, s. 128–129.

170 DZV 506, fol. D 20v – D 23v. Jako genealogickou zajímavost lze doplnit, že Jan Hynek Koc z Dobrše (1709–1779) se poprvé oženil se svou vlastní sestřenicí, Konstancí Saurovou (1709–1740). Jeho základní životopisná data jsou v Marek STARÝ, *Zňovští z Korkyně – tragické konce příslušníků jednoho rytířského rodu, Paginae historiae 16*, 2008, s. 156–157.

171 ČDK, sign. IV D 1, i.č. 752, kart. 476; SM, sign. J 21/P 72, i.č. 1536, kart. 1024; SAL, kniha č. 63, i.č. 26, fol. 267v – 269v. Reverz k zemi složil Jan Jiří 24. dubna 1651. RZ, i.č. 538. Po svém přijetí do země byl Jan Jiří přijat hned též do rytířského stavu. DZV 626, fol. F 16r – F 16v; DZV 151, fol. G 12v – G 13r. Hejtmanský post v žateckém kraji zastával Jan Jiří v letech 1660–1662 a 1664. SM, sign. K 26/1/2, i.č. 1605, kart. 1130, fol. 450r, 457v; H. SEDLÁČKOVÁ, *Krajští hejtmané*, s. 294. Základní informace o rodině Proyů v Čechách shromáždili např. Roman PROCHÁZKA, *Genealogisches Handbuch erloschener böhmischer Herrenstandsfamilien*, Neustadt an der Aisch 1973, s. 231–232; P. MAŠEK, *Šlechtické rody*, I, s. 114 (zde je rodové jméno uvedeno ve tvaru Broy z Geisselbergu a Findelsteinu); M. STARÝ, *Cizozemci*, s. 503–505.

172 Genealogická data rodu Proyů jsou soustředěna v NA Praha, Genealogická sbírka Dobřenský, i.č. 820; R. PROCHÁZKA, *Genealogisches Handbuch*, s. 231–232; K. VAVŘÍNEK (ed.), *Almanach*, s. 370–373. Podle pozdějšího upřesnění, které publikoval R. PROCHÁZKA, *Genealogisches Handbuch erloschener böhmischer Herrenstandsfamilien. Ergänzungsband*, München 1990, s. 113, měl být Jan Kašpar před Ludmilou Frebonií Kotvovou ženat ještě s Potenciánou z Pottendorfu.

téhož roku.¹⁷³ Uvedenou pozůstalost tvořily především deskové statky Žandov¹⁷⁴ a Košnice¹⁷⁵ (ty ovšem byly vzápětí po smrti Jana Kašpara prodány za 37 400 zlatých hraběti Václavovi Ferdinandovi Popelovi z Lobkovic na Bílině) a dále Proyovský dům („*Broyische Wohn- undt Schloßhauß*“) na Starém Městě pražském poblíž kostela sv. Jiljí, zapsaný v městských knihách a oceněný na 2 333 zlatých a 20 krejcarů. Po Janu Kašparovi přitom zůstaly z prvního manželství dvě děti, zmíněná Anna Ludmila a nezletilý syn Jan Karel, z druhého se Zuzanou Eleonorou rozenou Wopingovou z Karpfheimu¹⁷⁶ další syn Maxmilián Bruno a dcery Karolína, Terezie, Judita a Josefa. Přitom poručenství nad Janem Karlem bylo svěřeno právě Anně Ludmile, nad ostatními dětmi jejich matce, ovdovělé Zuzaně Eleonoře.¹⁷⁷

Uvedenou smlouvou byla pozůstalost, jejíž součástí byly kromě Žandova, oceněného na 28 000 zlatých, částky stržené za Košnice (ponížené o 1 000 zlatých dluhu, vyplaceného Terezií Vršovcové Sekerkové ze Sedčic) a domu na Starém Městě také pohledávka 1 000 zlatých za Janem Rudolfem Volframem Brandlinským ze Štětkře a z inventarizované movitosti, rozdělena na dva díly pro dva hlavní mužské dědice – syny. Celková hodnota pozůstalosti činila 67 733 zlatých 20 krejcarů (bez movitých věcí), bylo však třeba uhradit některé dluhy a vyplatit druhé manželce Jana Kašpara její pohledávky v celkové výši 10 416 zlatých a 40 krejcarů, dalších 5 100 zlatých připadlo na Annu Zuzanu a jejího bratra Jana Karla jako dědictví po matce. Po odečtení všech závazků v souhrnné výši 20 016 zlatých 20 krejcarů připadlo na každý díl 23 858 zlatých a 20 krejcarů. Jeden díl pozůstalosti tak tvořilo žandovské panství s panským sídlem, poplužním dvorem, pivovarem a kolaturou, druhý pražský dům, částka stržená za Košnice a další aktiva, přičemž zároveň byla rozdělena i pasiva tak, aby oba díly dosáhly vypočtené hodnoty.

Při dělení mezi bratry připadl žandovský díl staršímu Janu Karlovi, který ho vzápětí po dosažení zletilosti přenechal za částku 32 000 zlatých své sestře a dosavadní poručnici, Anně Ludmile.¹⁷⁸ Ta byla v okamžiku uzavření smlouvy ještě svobodná, jak nepochybně vyplývá z vymezení smluvních stran. Nedlouho nato, dozajista ještě v průběhu roku 1696, ale uzavřela sňatek¹⁷⁹ – mimo jakoukoliv pochybnost to potvrzuje fakt, že její prvorozený syn se narodil již v dubnu následujícího roku.

Také Annin manžel, Jiří Kryštof z Wallbrunnu, pocházel z rodu původně německého, jehož kořeny je třeba hledat v Porýní (v Hesensku). Konkrétně byl příslušníkem té linie, která později získala v rýnské falci statek Partenheim a ten přibrala do svého predikátu („*von Wall-*

173 DZV 79, fol. K 19r – L 3v.

174 Statek Žandov koupil Jan Kašpar Proy v roce 1681 za 24 000 zlatých. DZV 395, fol. E 29r – F 1r. V roce 1688 ho sice odprodal manželům Prachelovým z Praschenfeldu za 33 000 zlatých a 300 zlatých klíčného, ale již v roce 1692 na něj bylo panství za částku 33 000 zlatých převedeno nazpátek. DZV 400, fol. H 27r – J 2v; DZV 401, fol. Q 26v – Q 30r.

175 Košnice koupil Jan Kašpar Proy v roce 1690 za 34 000 zlatých. DZV 400, fol. P 20v – P 23v.

176 Svatební smlouva je v DZV 382, fol. M 6v – M 9v (datována 8. září 1677, vložena teprve 14. května 1694).

177 Převzetí poručenství Annou Ludmilou bylo do zemských desk intabulováno 10. května 1694, Zuzanou Eleonorou vzápětí, jen o den později. DZV 270, fol. C 19v – C 22r.

178 Smlouva z 12. dubna 1696 byla do desk vložena 10. května téhož roku. DZV 404, fol. D 25v – D 29r.

179 Rok 1696 jako datum sňatku Anny Ludmily se objevuje například v NA Praha, Genealogická sbírka Dobřenský, i.č. 820 a 1235; ANM Praha, Genealogická sbírka CH, kart. CH 22, Proj z Gaiselberka, kart. CH 30, Wallbrunn z Partenheimbu; či v dobové práci Georg HELWIG – Georg GREIFENCLAU – Johann Maximilian HUMBRACHT, *Die höchste Zierde Teusch-Landes, und Vortrefflichkeit des Teutschen Adels*, Frankfurt am Main 1707, s. 120.. Přesné datum a místo sňatků žádný z běžně dostupných zdrojů neuvádí.

brunn zu Partenheim“). Jeho otec Jan Reichart († 1702) byl rytířským radou hornorýnského kraje (kantonu), z Porýní pocházela i matka Marie Anastázie z Gemmingen. Sám Jiří Kryštof se narodil 8. června 1669.¹⁸⁰

Nepochybně v návaznosti na svůj sňatek požádal Jiří Kryštof v roce 1697 o udělení českého obyvatelského práva a zároveň o umožnění složení přísahy dědičné poddanosti nikoli v české dvorské kanceláři ve Vídni, ale před místodržícími v Praze. Přiložil též několik dobrozdání o svém původu a katolickém vyznání. Celá záležitost se sice následně poněkud zasekla, nakonec bylo ale jeho žádosti o udělení inkolátu vyhověno majestátem z 26. března 1700.¹⁸¹ Již 8. dubna 1700 zpečetil Jiří Kryštof standardní reverz k zemi¹⁸² a 26. dubna vykonal též navazující příznání u úřadu desk zemských.¹⁸³

V encyklopedických dílech, vzniklých ještě za jeho života, resp. vzápětí po jeho smrti se Jiří Kryštof uvádí jako nejvyšší hofmistr a šenk vévodkyně sasko-lauenburské v Zákupcech, respektive toskánského velkovévody, a také bavorský kurfiřtský komorník.¹⁸⁴ Všechny tyto tituly jsou ale úzce propojené a vázané na jedinou rodinu. Anna Marie Františka Sasko-Lauenburská (1672–1741) byla starší ze dvou dcer a dědiček posledního mužského příslušníka sasko-lauenburské linie Askánců. Po otci zdědila v Čechách rozsáhlé statky, přičemž za své sídlo si zvolila právě Zákupy. Prvním jejím chotěm se stal Filip Vilém August, falckrabě neuburský (1668–1693), mladší syn falckého kurfiřta. Po brzkém ovdovění se na nátlak císaře znovu provdala za posledního příslušníka velkovévodské linie toskánských Medicejů, Jana Gastona (1671–1737), který ji ale po několika letech opustil a odstěhoval se zpátky do Itálie (byť manželství formálně existovalo až do jeho smrti). V této souvislosti se nabízí hypotéza, že Wallbrunn přišel do Čech společně s Filipem Vilémem Falcko-Neuburským, neboť to se zdá nejlépe vysvětlovat jeho bavorský komornický titul.¹⁸⁵ To by ovšem znamenalo, že se v českém prostředí pohyboval již několik let před svým sňatkem.¹⁸⁶

Jiří Kryštof se nevěnoval ovšem pouze dvorské službě, ale aktivně se zapojil i do válečných konfliktů, jež se jako pověstná červená nit táhly dějinami habsburského soustátí v prvních

180 Genealogické údaje o rodině Wallbrunnů až na počátek 18. století zpracovali již citovaní G. HELWIG – G. GREIFENCLAU – J. M. HUMBRACHT, *Die höchste Zierde*, s. 120. Datum narození Jiřího Kryštofa je též v NA Praha, Genealogická sbírka Wunschwitz, i.č. 1345, kart. 42.

181 Koncept majestátu z 26. března 1700 společně s totožně datovaným konceptem intimace udělení inkolátu pražským místodržícím (in simili mělo být psáno na Moravu a do Slezska) a stejně tak i žádost Jiřího Kryštofa a zmíněná dobrozdání jsou uloženy v ČDK, sign. IV D 1, i.č. 752, kart. 508, Wallbrunn. Text majestátu byl později přepsán do NA Praha, Desky zemské, sign. Desky zemské stavovské (dále jen DZSt) 35, fol. C 25r – C 27v a též do SAL, kniha č. 105, i.č. 43, fol. 202v – 205r. Dále možno upozornit na materiály v SM, sign. J 21/W 10, i.č. 1543, kart. 1035, kde se nacházejí dva reskripty císaře Leopolda I. z 26. března, resp. 6. dubna 1700 pražským místodržícím, týkající se jednak předání informace o inkolátu Jiřího Kryštofa dalším úřadům v Českém království, jednak povolení, aby složil přísahu dědičné poddanosti právě před místodržícími.

182 RZ, i.č. 781.

183 DZSt 35, fol. C 27v – C 28r. In margine lze doplnit, že se Jiří Kryštof již v roce 1697 (formálně stále ještě jako cizinec) dostal do sporu s řeznickým cechem na Novém Městě pražském. Viz NM, sign. W 226/2.

184 Tuto informaci podali ještě za jeho života např. *Neu-vermehrtes Historisch- und Geographisches Allgemeines Lexicon*. VI. Band, Basel 1744, s. 990; či Johann Heinrich ZEDLER, *Grosses vollständiges Uniuersal-Lexicon Aller Wissenschaften und Künste*. LII. Band, Leipzig – Halle 1747, s. 1628. Je patrné, že Jiří Kryštof byl především služebním sasko-lauenburské vévodkyně, byť se další tituly vážou i k jejím manželům.

185 Falcí kurfiřti z rodu Wittelsbachů byli nominálně též nositeli bavorské vévodské hodnosti.

186 K ověření této hypotézy snad v budoucnu poslouží žádoucí rozbor „hofštátu“ sasko-lauenburské vévodkyně, později poddanými přezdívané „Stará Výsost“.

dekádách 18. století. Sloužil nejprve v bádenském regimentu při obléhání Mohuče a Bonnu a následně jako adjutant při regimentu sasko-weisenfelském. Také oba jeho synové bojovali jako korneti v regimentech generála Viscontiho a hraběte Lanthieriho. S odkazem na tyto věrné služby i na zásluhy svých předků požádal Jiří Kryštof v létě roku 1723 o povýšení do stavu svobodných pánů (žádost byla v české dvorské kanceláři prezentována 30. srpna) a po přezkoumání všech podkladů mu byl 16. července 1724 vydán odpovídající majestát Karla VI., vztahující se ovšem pouze na České království a země k němu přivtělené. Zároveň mu v něm bylo též přiznáno právo na oslovení „urozený (Wohlgeboren)“.¹⁸⁷

Stavovský vzestup Jiřího Kryštofa ovšem sám o sobě nic nezměnil na tom, že výhradní majitelkou Mistrovic byla de iure jeho choť. Když v únoru 1741 v Praze na Starém Městě v domě U Mladotů ve věku 64 let zemřela „od studený zimnice“ a byla 14. února pohřbena v kryptě kostela svatého Martina ve zdi,¹⁸⁸ dědili podle práva její synové Petr Kryštof a Antonín Maxmilián. Vzhledem k tomu, že nezanechala závěť, museli se ovšem o pozůstalost, zahrnující kromě mistrovického statku také šosovní dům se zahradou na Novém Městě pražském ve Spálené ulici v tzv. Židovské zahradě, přihlásit u úřadu desk zemských. Došlo k tomu podle příslušné intabulace 17. dubna 1741.¹⁸⁹

Podle zemského práva bylo u zletilých potomků mužského pohlaví podmínkou dědické způsobilosti složení přísahy dědičné poddanosti. To oba synové beze zbytku splňovali, přičemž k složení přísahy jim byl oběma na otcovu žádost postupně císařem Karlem VI. vydán dispens, opravňující je k realizaci tohoto právního aktu v Praze, před českými místodržícími. Kupodivu ale v opačném pořadí, než by se dalo očekávat – mladšímu Antonínovi Maxmiliánovi (zde je uváděno ještě třetí křestní jméno Felix) to panovník povolil 7. prosince 1724,¹⁹⁰ staršímu Petru Kryštofovi až 14. května 1728.¹⁹¹

Dlužno dodat, že vedle těchto dvou synů porodila Anna Ludmila Františka Jiřímu Kryštofovi z Wallbrunnu ještě řadu dalších dětí. Opakovaně citovaná práce o porýnské šlechtě z roku 1707 zachycuje šest potomků manželského páru – Jana Josefa Alexandra Judu Tadeáše (narozen 29. dubna 1697), Petra Kryštofa Antonína Alexandra (29. dubna 1698), Charlotu Markétu Eleonoru (13. května 1700), Antonína Maxmiliána Felixe (29. května 1704), Annu Františku Kláru (26. března 1704) a Ignáce Františka (24. května 1706).¹⁹² Je zřejmé, že toto dílo není bezchybné – již roční rozdíl mezi dvěma syny, narozenými v ten samý den, vypadá poněkud podezřele, biologicky zcela nemožné je narození Antonína Maxmiliána a Anny Františky v rozmezí dvou měsíců v roce 1704. Vzhledem k tomu, že děti jsou v rodokmenu zachyceny v chronologickém pořadí a že v úmrtním zápisu Antonína Maxmiliána z roku 1771 je uveden

187 Žádost a koncept majestátu jsou v ČDK, sign. IV D 1, i.č. 752, kart. 508, Wallbrunn. Text císařského privilegia byl přepsán též do SAL, kniha č. 147, i.č. 51, fol. 708r – 712v.

188 AHMP Praha, Sbirka církevních a civilních matrik, sign. MAR Z3, fol. 17r.

189 DZV 481, fol. N 1v.

190 DZV 680, fol. O 28r – O 29r. V SM, sign. J 21/W 10, i.č. 1543, kart. 1035, je originál reskriptu císaře místodržícím z téhož dne a na něj navazující koncept pokynu místodržících deskovým úředníkům z 18. prosince, na jehož základě mělo dojít k intabulaci.

191 DZV 680, fol. S 29v – S 30v. Císařský reskript z téhož dne je v originále zachován v SM, sign. J 21/W 10, i.č. 1543, kart. 1035. V kalendáři z roku 1726 se Petr Kryštof uvádí jako „*der Röm. Kays. Und Königl. Cath. Mai. Ober-Lieutenant von Carabineren des löbl. Graf-Lanthierischen Cuiraßier Regiments*“. *Neuer Wirtschaftts- und Cantzeley- Calender zu Ehren S. Adalberti*, Prag 1726, nestr.

192 G. HELWIG – G. GREIFENCLAU – J. M. HUMBRACHT, *Die höchste Zierde*, s. 120.

věk 71 let (viz dále), lze nejspíše uvažovat o tom, že v datu jeho narození je překlep a že se ve skutečnosti narodil v roce 1702, případně již 1701. Bohužel, tuto hypotézu prozatím nelze doložit příslušným matričním zápisem – ten se ze všech uvedených dětí podařilo nalézt pouze u nejstarší dcery Charloty, které se skutečně dostalo svátosti křtu 13. května 1700 v sasko-lauenburském domě na Hradčanech.¹⁹³

Po vydání knihy se pak Jiřímu Kryštofovi z Wallbrunnu a Anně Ludmile z Geiselberku narodili dva synové – Ignác Dominik František a Václav František Blažej. Oba byli pokřtěni v později zrušeném dominikánském klášteře při kostele sv. Marie Magdaleny (v Karmelitické ulici), a to 26. ledna 1709, resp. 4. února 1711.¹⁹⁴ Rodina se ale musela vyrovnat také se ztrátou prvorozeného Jana Josefa, který zahynul v mládí násilnou smrtí. Podle toho, co zaznamenal (zřejmě na základě ústních zpráv od jeho příbuzných) známý šlechtický genealog Bohumír Daniel Wunschwitz, zahynul svobodný jako voják v Itálii. Byl prý proboden, když se snažil ukončit probíhající souboj.¹⁹⁵

Jiří Kryštof z Wallbrunnu přežil svoji manželku o několik let a zemřel někdy na počátku roku 1746. Svědčí o tom žádost jeho synů Petra Kryštofa a Antonína Maxmiliána o převzetí dědictví, která byla do zemských desk vložena 10. března 1746.¹⁹⁶ Jiří Kryštof totiž nezanechal závěť, kterou by o svém majetku rozhodl, a tak bratři převzali jeho pozůstalost rukou společnou a nedílnou.

Stejně tak společně drželi bratři od matčiny smrti v roce 1741 mistrovický statek, k němuž patřil také mlýn v nedaleké Skalici. Tento stav trval až do roku 1755, kdy uzavřeli 21. října smlouvu, podle níž Petr Kryštof, v té době již generál strážmistr („General Wachtmeister“) habsburské armády, vyplatil mladšího bratra částkou 14 000 zlatých.¹⁹⁷ Stal se tak jediným majitelem zboží, jehož rozsah je dobře patrný z pravidelných každoročních soupisů poddaných, dochovaných od roku 1757.¹⁹⁸ S jeho osobou je také spojena přestavba mistrovického zámečku do podoby, ve které stál ještě v polovině 19. století.¹⁹⁹ Jeho samostatná vláda ale

---

193 AHMP Praha, Sbirka církevních a civilních matrik, sign. VÍT N4O2, fol. 133r.

194 Příslušné matriční zápisy o dvou posledně uvedených descendentech Jiřího Kryštofa viz AHMP Praha, Sbirka matrik, sign. MIK N6, fol. 337v, 375v – 376r.

195 NA Praha, Genealogická sbírka Wunschwitz, i.č. 1345, kart. 42 („ward ledig in Italien, alß er zwey rauffende separiren und friedmachen wollen, erstochen“). Odtud byl údaj nepochybně převzat i do NA Praha, Genealogická sbírka Dobřenský, i.č. 1235. Zde je mezi děti Jiřího Kryštofa a Anny Ludmily Proyové zařazena krom výše zmíněných ještě dcera Anna Terezie, v roce 1724 voršilka v Praze. Podle klášterní kroniky vstoupila tato šlechtična do řádu 8. prosince 1724 ve 21. roce věku, přičemž přijala jméno Marie Gabriela ze Zvěstování Panně Marii. Jako věno přinesla klášteru 3 000 zlatých a 1 000 zlatých na ošacení a výbavu, kromě toho jí její matka (jména rodičů ovšem nejsou v zápise uvedena) slíbila zanechat dalších 500 zlatých. NA Praha, fond Archiv konventu voršilek, kniha č. 37, nestr. Ačkoliv nejsou jména rodičů (jak bylo zcela standardní) v zápise uvedena, její uvedená filiace se jeví víc než pravděpodobná. S ohledem na uváděný věk při vstupu do řádu lze pak uvažovat o její totožnosti s Annou Františkou, narozenou v roce 1704. Podle citované knihy z archivu voršilského řádu stejně jako podle dalšího seznamu pražských voršilek, dochovaného v NA Praha, fond Arcibiskupství pražské, sign. C 120/1, i.č. 3489, kart. 2104, nestr., č. 85, zemřela sestra Marie Gabriela 29. června 1762.

196 DZV 482, fol. B 20v – B 21r.

197 DZV 319, fol. J 27v – J 30r (intabulováno 16. ledna 1756).

198 SOA Litoměřice, fond Velkostatek Česká Kamenice, sign. II U – 6, i.č. 3536–3542 (řada dále pokračuje i pro léta 1764–1848, viz ibid., i.č. 3543–3622).

199 F. DOMASS, *Drei geistliche Reden*, s. 47 („Er erbaute den Flügel des Schlosses, wie er gegenwärtig noch steht“).

měla poměrně krátké trvání, neboť již po osmi letech zemřel a podle dochovaného matričního zápisu byl 17. června 1763 pohřben ve volfartickém kostele.²⁰⁰

Petr Kryštof byl ženat s Apolonií Julianou Příchovskou z Příchovic, dcerou svobodného pána Karla Maxmiliána Leopolda Příchovského († 1722) a jeho manželky Ludmily Přibyslavvy rozené hraběnky Walderode († 1728). Apolonie se snad narodila 14. února 1706 ve Vysoké Libyni.²⁰¹ Sňatek byl uzavřen zřejmě v roce 1728²⁰² a manželství bylo požehnáno celou řadou dětí. Z nich první tři se narodily v Uhrách, kde Petr Kryštof v té době vykonával vojenskou službu – první dcera Marie Františka přišla na svět 3. dubna 1729, následovali dva synové – Josef (1730) a Jan (1731). První z nich ale zemřel v dětském věku 8. ledna 1732.²⁰³ Další dcera Marie Anna Ludvika se již narodila v Čechách, konkrétně na zámku Kámen, který patřil Petrovu švagrovi Františkovi Karlovi Kreslovi z Kvaltenberka († 1741).²⁰⁴ Pokřtěna byla 17. července 1734 ve Věžném v kostele svatého Jiří.²⁰⁵ O narození dalších dětí se prozatím nepodařilo nalézt matriční zápisy (přišly opět na svět mimo české prostředí?), výjimku tvoří až nejmladší Oldřich Karel František Alois Vincent Apolinář, narozený v Mistrovicích a pokřtěný 26. července 1750.²⁰⁶

Takřka jistě lze mezi děti Petra Kryštofa a Apolonie započítat dvě svobodné paní z Wallbrunnu, které v polovině 18. století vstoupily stejně jako jejich teta Anna Terezie do malostranského kláštera voršilek. První z nich byla Marie Anna, která řeholní sliby složila 13. června 1748 a přijala jméno Anna Aloisie z Jesu Maria, druhá Charlota následovala 2. července

---

200 SOA Litoměřice, Sbirka matrik Severočeského kraje, sign. L 181/1, i.č. 8834, s. 53. Podle zápisu se dožil 64 let, což koresponduje s uváděným datem narození 29. dubna 1698.

201 V NA Praha, Genealogická sbírka Wunschwitz, i.č. 1345, kart. 42, je uvedeno denní datum 14. února, roční údaj tu chybí („*Nata in Alto Libin 14. Februarii Anno 170...*“). Nejinak je tomu v rodokmenu Příchovských, který se nachází v NA Praha, Genealogická sbírka Dobřenský, i.č. 833. Rok 1706 lze odvodit od věku uváděného v jejím úmrtním zápise (viz dále), který ale pochopitelně nemusí být správný. Matriky pro Vysokou Libyni jsou bohužel zachovány až od roku 1719.

202 Již jako „*Freyin von Walbrun gebornne Freyin Przychowskyn*“ žádala Apolonie 15. července 1728 u úřadu zemských desk, aby jí byla poskytnuta pomoc s prosazením nároku na věno 3 000 zlatých, garantované jí v závěti jejího otce. DZV 481, fol. A 28r. Její matka zemřela 10. května 1728 bez zanechání závěti, načež se Apolonie spolu se sestrou Polyxenou provdanou Brigidovou přihlásily následujícího roku o svůj dědičný díl. Ibid., fol. B 10v – B 11r. Rok 1728 (bez denního data a místa) je uveden jako datum sňatku Petra Kryštofa a Apolonie rovněž NA Praha, Genealogická sbírka Wunschwitz, i.č. 1345, kart. 42.

203 Tyto údaje jsou bez uvedení zdroje obsaženy v NA Praha, Genealogická sbírka Wunschwitz, i.č. 1345, kart. 42 (zde absentuje křestní jméno mladšího syna), resp. NA Praha, Genealogická sbírka Dobřenský, i.č. 1235. V titulárním kalendáři z roku 1740 je uveden jako jediný syn Petra Kryštofa „*Joseph Freyherr von Walbrunn zu Partenheim*“, nepochybně se ale jedná o nedopatření. Viz *Neuer Wirtschafts- und Canzeley- Calender, Dessen Herren und Regenten seynd Jupiter und Venus, Zu Ehren S. Adalberti, Bischofs, Martyrs, und Patrons des Königreichs Böhme. Nebst einem Alphabetischen Register der Hohe Adelichen Standes-Geschlechter obgedachten Königreichs*, [s. 1.] 1740, s. 55. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=yCRdAAAACAAJ&printsec=frontcover&hl=cs&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false [přistoupeno 2021-01-01].

204 František Karel Kresl měl za manželku Apoloninu starší sestru Josefou Ludmilu Příchovskou z Příchovic († 1735). Otec dítěte, Petr Kryštof z Wallbrunnu, byl v době jeho narození rytmistrem u regimentu hraběte z Ladronu.

205 SOA Třeboň, Sbirka matrik Jihočeského kraje, i.č. 5968, s. 360. Celým jménem byla křtěna jako Marie Anna Ludvika Františka Apolonie Josefa Nepomucena Rafaela Pia Valérie.

206 SOA Litoměřice, Sbirka matrik Severočeského kraje, sign. L 181/1, i.č. 8834, s. 30.

1753 a stala se z ní sestra Marie Angela z Nejsvětější svátosti.²⁰⁷ U obou je sice uvedeno, že se jeptiškami staly v sedmnáctém roce věku, přesto se ale zdá pravděpodobné, že první z nich je totožná s Marií Annou Ludvíkou narozenou v roce 1734. U Charloty by pak jako datum narození vycházel rok 1736, což by znamenalo, že v pořadí dětí by zřejmě následovala právě za Marií Annou. Zcela nepochybně byla jejich sestrou i Kateřina Jenovéfa Terezie provdaná Pöttingová, jejíž narození vychází podle úmrtního zápisu na rok 1744. Konečně Jan Václav Dobřenský uvádí ve své sbírce další dva potomky Petra Kryštofa Wallbrunna a Apolonie Příchovské: dceru Marii Žofii Alžbětu, jež se měla stát jeptiškou na Hradčanech, a syna Petra.²⁰⁸ Jeho existenci potvrzují údaje zachycené v titulárních kalendářích z let 1756 a 1767, v nichž kromě strýce Antonína Maxmiliána skutečně vystupuje trojice bratrů Wallbrunnů: Jan, Petr a Oldřich.²⁰⁹

Již Petr Kryštof se krátce před smrtí rozhodl pro prodej silně zadluženého mistrovického zboží a nabídl ho majiteli sousedního velkostatku Česká Kamenice, hraběti Oldřichovi Kinskému, který byl též kmotrem jeho nejmladšího syna. Během doladování kupní smlouvy ale mistrovický pán náhle zemřel, a tak byla transakce dotažena až po jeho smrti. Konkrétně 7. července 1764 došlo za účasti komisařů Josefa Vincenta hraběte z Vrtby a Františka Xavera rytíře Turby, jmenovaných guberniálním dekretem z 20. ledna téhož roku, k podpisu kupní smlouvy, která byla následně 21. září řádně intabulována. Na straně prodávající ji za nezletilého dědice Oldřicha z Wallbrunna podepsal jeho bratranec a poručník, svobodný pán František Karel Kresl z Kvaltenberka. Cena byla stanovena na 39 000 zlatých a 100 dukátů klíčného, z nichž ale 21 000 zlatých mělo být vyplaceno věřitelům, zapsaným v zemských deskách, dalších 9 893 zlatých, 41 krejcarů 3 denáry představovaly tzv. závazky extratabulární, tedy deskami nezajištěné. Samotnému Oldřichovi tak mělo být po odečtení všech závazků vyplaceno pouhých 8 518 zlatých, 48 krejcarů a 3 denáry.

Mezi částkami, jimiž byl mistrovický statek zatížen, musí dozajista zaujmout 5 000 zlatých, které měl dostat teatinský (jinak též kajetánský) konvent na Malé Straně při kostele Panny Marie Matky ustavičné pomoci. V něm totiž žil Oldřichův nejstarší bratr Jan, který byl zasvěcen řeholnímu životu. Svědčí o tom smlouva, kterou Petr Kryštof uzavřel s teatinskou kapitulou, respektive jejím proboštem Josefem Častolarem z Dlouhé Vsi 5. listopadu 1749.

207 NA Praha, Archiv konventu voršilek, kniha č. 37, nestr.; první z nich zachycuje též soupis in NA Praha, Arcibiskupství pražské, sign. C 120/1, i.č. 3489, kart. 2104, nestr., č. 115. Marii „Angelinu“ narozenou zhruba v roce 1736 a zemřelou 6. března 1814 znal také Jan Václav Dobřenský, který ji ale nedokázal genealogicky zařadit. NA Praha, Genealogická sbírka Dobřenský, i.č. 1235. Podle studie Ludmila SOCHOROVÁ, Školský řád sv. Voršily v Čechách v době baroka a osvícenských reform Marie Terezie, *Paginae historiae* 11, 2003, s. 76, složila Marie Anna Angela hraběnka (sic!) z Wallbrunna profesní sliby až v roce 1755. K témuž datu jmenuje mezi chovankami uršulínského „penzionátu“ též Lisettu, Kateřinu a Barbaru hraběnky Wallbrunnové.

208 NA Praha, Genealogická sbírka Dobřenský, i.č. 1235. Je ovšem třeba upozornit, že v dobovém seznamu svatojiřských benediktinek, který se nachází v AHMP Praha, Sběrka rukopisů, č. 7875, fol. 83r – 127r, není Marie Žofie (ani žádná jiná příslušnice rodu Wallbrunnů) zachycena.

209 *Neuer Wirtschafts- und Canzley- Kalender, Dessen Regenten seynd: Mars, und Venus. Zu Ehren S. Adalberti. Nebst einem Alphabetischen Register der Hohen Adelichen Standes, Geschlechter des Königreichs Böhme, Unter dem Names des Abraham Fischers verferiget Auf das 1757ste Jahr*, Prag [1756], s. 58. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=QKGYaz54wEIC&pg=PP5&lp=g=PP5&dq=Neuer+Wirtschafts-+und+Canzley-+Kalender+1757ste+Jahr&source=bl&ots=S9KpYvcFtF&sig=ACfU3U0AJaGGTVLksrXz6TviY1W5CYgFZw&hl=cs&sa=X&ved=2ahUKEwi_kP3Pv7j8AhXq9bsIHfeVDvsQ6AF6BAGlEAM#v=onepage&q=Neuer%20Wirtschafts-%20und%20Canzley-%20Kalender%201757ste%20Jahr&f=false.

Pán z Wallbrunnu vytvořil pro svého syna fond ve výši 4 000 zlatých, který reprezentoval jeho podíl na dědictví po rodičích. Kromě toho mu přislíbil dalších 1 000 zlatých, jejichž roční výnos při obvyklé 6% sazbě (60 zlatých) měl být mladému knězi vyplácen jako příspěvek na obživu a ošacení. Bezprostředně po smrti Petra Kryštofa byla i tato smlouva vložena (20. června 1763) do zemských desk, nepochybně z toho důvodu, že konvent hodlal usilovat o získání celé částky jako podílu svého člena na otcovském dědictví.

Zajímavé je, že kupní smlouva vůbec nepočítá s jakýmkoliv nárokem prostředního bratra Petra, který se po vzoru svého otce věnoval vojenské kariéře – ve výše citovaném titulárním kalendáři z roku 1756 je alespoň uveden jako kornet kyrysnického pluku arcivévody Ferdinandanda. Nejspíše lze soudit, že svůj dědický podíl obdržel již za svého života v penězích (kromě Mistrovic neměl Petr Kryštof žádný statek, který by mu přenechal, a žádný také není v souvislosti s ním uváděn).

Prodejem Mistrovic hrabatům Kinským ztratila ves svoji samostatnost a byla integrována do českokamenického velkostatku. Zámek, který pozbyl charakter alespoň občasného vrchnostenského sídla, ztratil na významu a postupně zcela a beze stopy zanikl – bližší objasnění postupu jeho zkázy by si bezesporu zasloužilo samostatný výzkum.

Sluší se doplnit stručně něco málo o dalších osudech posledních držitelů z „doby samostatnosti“, svobodných pánů z Wallbrunnu. Vdova po Petru Kryštofovi († 1763), Apolonie Juliana z Příchovic, strávila svá poslední léta na zámku ve východních Čechách ve Zboží (okres Havlíčkův Brod), kde zemřela v roce 1771 (ve věku 65 let) a byla 4. května pohřbena do krypty kostela v Habrech. Dalším členem rodiny, který ve Zboží našel útočiště, byl také její švagr Antonín Maxmilián z Wallbrunnu. Přežil ji jen o několik měsíců a zesnul na konci roku 1771, načež byl 28. prosince i on uložen do haberské kostelní krypty.

Vztah rodiny Wallbrunnů ke Zboží, resp. Habrům byl dán sňatkem Apoloniny dcery Kateřiny Jenovéfy Terezie, která se provdala za majitele haberského zboží a dalších okolních statků, hraběte Jana Adolfa z Pöttingu a Persingu. Ten se narodil 7. března 1730 v Praze jako syn hraběte Františka Karla († 1756) a Zuzany hraběnky ze Žerotína († 1733). Jeho otec přišel o většinu statků kvůli dluhům, sám Jan Adolf ale koupil v časlavském kraji statek Proseč a v roce 1763 dědil po strýci Adolfovi právě Habry a Žáky. Zřejmě záhy nato došlo k jeho sňatku s Kateřinou Jenovéfou – jejich prvorozený syn Adolf Jan Alois František Marcel se v Proseči narodil 16. ledna 1767, Kateřina jako choť Jana Adolfa se ovšem v matrice objevuje již 7. prosince 1765 v roli kmotry. Zemřela po dlouhé nemoci 19. listopadu 1796 v Proseči (podle zápisu ve věku 52 let a 1 měsíc) a 22. listopadu byla pochována v nově vystavěné rodinné hrobce v Habrech. Její manžel Jan Adolf zesnul 12. listopadu 1809 v Praze ve věku 80 let a byl 15. listopadu rovněž pohřben v Habrech.

Ze dvou sester Kateřiny Jenovéfy, jež vstoupily do řádu voršilek, zemřela Marie Anna poměrně mladá 14. dubna 1767, naproti tomu Charlota se dožila vysokého věku a její dny se dovršily teprve 6. března 1814. Nic bližšího není prozatím známo o osudech další sestry zasvěcené službě Bohu, Marie Žofie.

Ze tří mužských příslušníků poslední generace zastihla smrt nejprve prostředního bratra Petra z Wallbrunnu, a to 21. února 1778 v Praze na Starém Městě v domě č. p. 397 ve věku 45 let. Pohřben byl u svatého Jiljí, v kryptě pod oltářem sv. Václava. Nejstarší Jan, příslušník teatinského řádu, dožil po zrušení svého kláštera v rámci josefinských reforem zřejmě v dosti

skrovných podmínkách a zemřel 28. června 1793 na tyfus v Nemocnici Milosrdných bratří Na Františku. Pokud jde o mladšího Oldřicha, ten se naposledy připomíná společně s Janem v titulárním kalendáři z roku 1788, dále o něm již prostudované prameny i literatura mlčí.

Závěrem

Předložená studie si nekladla vyšší ambice, než přiblížit na základě studia archivních pramenů dějiny nevelké vsi Mistrovice (Meistersdorf) v době, kdy tvořila drobný samostatný šlechtický statek, tedy od počátku osmdesátých let 16. století do roku 1764. Tyto dějiny nebyly totiž v dosavadní literatuře dostatečně podrobně rozklíčovány, a stejně tak se vytrvale tradovaly některé mylné údaje, mající zřejmě svůj původ v nesprávné interpretaci dobových textů.

Provedená rešerše se opírala v první řadě o zápisy v deskách zemských. Na jejich základě (jakož i s přihlédnutím k údajům obsaženým v dalších pramenech) bylo možné doplnit jednak podrobnosti k vývoji rozsahu a hodnoty mistrovického statku, jednak genealogii rodů, které se v jeho držbě od 16. do 18. století postupně vystřídaly.

Jako první z nich byli pány na Mistrovicích Veispachové z Veispachu, přičemž na počátku 17. století se jich z titulu vdovského věna ujala manželka jednoho z nich, Anna z Wolfersdorfu. Ta měla ze svých dvou manželství (před Janem z Veispachu byla provdaná za Jáchyma ze Salhauzen, spoluvlastníka Benešova nad Ploučnicí) četné potomstvo. Jako hlavní dědičku si zvolila dceru Magdalenu Luticovou z Veispachu, ta ovšem měla podle matčiny závěti vyplácet poměrně vysoké částky ostatním descendentům. Podobné velkorysé odkazy, vymykající se více či méně ekonomickému niveau, v němž odkazovatel i dědicové žili, bývaly často důvodem, proč pro rodinu nebylo možné statek dále udržet a muselo dříve či později dojít k jeho prodeji. To byl i případ Mistrovic, jež se dostaly do rukou novoštitného rodu Knoblochů z Knobochu. Ačkoliv kupní smlouva byla sepsána v roce 1655 a do desk zemských vložena dokonce až v roce 1667, z dalších pramenů lze dovodit, že Jakub Vilém Knobloch ji jako věřitel získal do své držby mnohem dříve, neboť se jako pán na Mistrovicích píše již ve smlouvě z roku 1643.

Rod Knoblochů ale vymřel již v roce 1670 a jeho poslední mužský příslušník, bezdětný Adam František, odkázal Mistrovice své choti Heleně Veronice, rozené Rozhovské z Kruceburku. Dosud mladá vdova se záhy vdala za chudého moravského šlechtice Karla Jakartovského ze Sudic, který se následně formálně zařadil mezi českou šlechtu tím, že vystavil reverz k zemi a vykonal ústní přiznání před úřadem desk zemských. Mistrovice ovšem zůstaly de iure výhradním vlastnictvím jeho choti, která je pak v roce 1706 přenechala své nejstarší dceři Markétě Žofii, ovdovělé Kekové a znovu provdané Saurové. Ta ovšem musela zaplatit třetinu z částky 19 000 zlatých, na kterou byl statek oceněn, a vzdát se jakéhokoliv dalšího podílu z matčina dědictví. Na rozdíl od Heleny ale Markéta svého druhého chotě, svobodného pána Ferdinanda Xavera Františka ze Sauru, přijala za spoluvlastníka svých statků. Mistrovice však manželé dlouho nedrželi, neboť potřebovali hotovost k tomu, aby se vyrovnali se dvěma mladšími Markétinými sestrami. Již v roce 1710 se tak zboží znovu stalo předmětem prodeje, tentokrát za částku 22 000 zlatých plus 200 zlatých klíčného.

Shodou okolností se novou majitelkou stala opět žena, Anna Ludmila Františka Wallbrunnová, rozená Projová z Geiselberku. Po ní statek zdědili v roce 1741 synové Petr Kryštof a Antonín Maxmilián. Ti ho drželi společně až do roku 1755, kdy Petr Kryštof odkoupil podíl

mladšího bratra za 14 000 zlatých. Právě s osobou Petra Kryštofa je spojena přestavba mistrovické renesanční tvrze na barokní zámek, z něhož se ale dodnes žádné stavební pozůstatky nedochovaly. Možná i tyto stavební aktivity byly důvodem, proč začal již sám Petr Kryštof jednat o prodeji celého statku. Poté, co v létě roku 1763 zamřel a byl pohřben v kostele svatého Petra a Pavla v nedalekých Volfarticích, dotáhli tuto myšlenku k realizaci poručníci jeho nejmladšího, nezletilého syna Oldřicha. Zhruba rok po smrti předchozího držitele byla uzavřena konečná smlouva, na jejímž základě bylo vlastnické právo převedeno na hraběte Oldřicha Kinského. Zadluženost statku dokumentuje více než výmluvně skutečnost, že z ceny 39 000 zlatých (navýšené o 100 dukátů klíčného) mělo být Oldřichovi z Wallbrunnů vyplaceno pouhých 8 518 zlatých, 48 krejcarů a 3 denáry...

Oldřich Kinský byl držitelem velkostatku Česká Kamenice, patřícího jeho rodu již od poloviny 17. století, a o Mistrovice měl zájem pouze z toho důvodu, že tím zmíněné dominium dále rozšířil a zaokrouhlil. Mistrovický zámek přestal plnit rezidenční funkci a zanikl (přesné okolnosti jeho zmizení z povrchu zemského by měly být objasněny dalším výzkumem). Mistrovice zůstaly pevně připojené k České Kamenici až do zániku patrimoniální správy v roce 1849, kdy se staly samostatnou obcí. Dnes jsou součástí obce Nový Oldřichov.

Několikrát v průběhu sledovaného období nastala situace, kdy majitelé Mistrovic vlastnili i další deskové statky. Platilo to již za Veispachů, kteří drželi sousední Volfartice, znovu pak za Knoblochů, když Mistrovice po bratru Kryštofovi zdědil Adam František, pán na Svojkově. Znovu pak koupila Helena Veronika z Krucemburku se svým manželem Karlem Jakartovským panství Mšené. Ve všech těchto případech platilo, že druhé panství bylo rozsáhlejší, bohatší a majitelé na něm měli k dispozici reprezentativnější sídlo, než jaké představovala skromná mistrovická tvrz. Ta byla na poněkud pohodlnější zámek přestavěna až později, v polovině 18. století za Wallbrunnů, pro něž (navzdory jejich příslušnosti k vyšší šlechtě) představovaly nevelké Mistrovice základní stavební kámen rodového majetku.

Vedle samotných Mistrovic byly druhým základním objektem zájmu této studie šlechtické rodiny, jež se v jejich držení postupně vystřídaly. Podrobné sledování jejich genealogie a příbuzenských vazeb je možno chápat jednak jako příspěvek k doposud nedostatečně probádaným dějinám pobělohorské regionální šlechty, jednak jako dokreslení sociálních vazeb, které nebyly pro osudy vsi v žádném případě nepodstatné.

I když by bylo troufalé oddávat se iluzi, že se podařilo soubor dostupných informačních zdrojů vyčerpávat zcela, lze snad alespoň doufat, že se podařilo zajímavým způsobem znalost regionálních dějin rozšířit. Bylo by žádoucí, aby výzkum dále pokračoval – snad by se tento text mohl stát některému badateli v tomto ohledu impulzem.